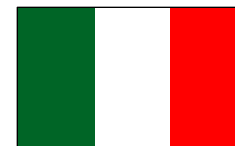
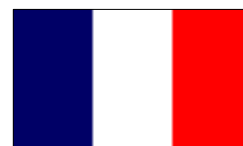

MANUEL MARÍA
Mercedes Queixas Zas

asociación de
escritores
en lingua galega
www.aelg.org

XACOBEO 2010
Galicia

MANUEL MARÍA
Mercedes Queixas Zas

**Unha iniciativa da Asociación de Escritores en Lingua Galega
co patrocinio da S. A. de Xestión do Plan Xacobeo**

XACOBEO 2010
Galicia

Carné de identidade

Eu son Manuel María.
Nacín no 29, o 6 de Outono,
en Outeiro de Rei da Terra Chá.
Son dunha caste rexa de labregos
fieles á súa terra e ao seu Deus.

Agora son un namorado.

Eu son Manuel María,
cantor da Terra Chá que algunhos din.
Cantor da terra chá que leva un
clavada nas entrañas, penso eu.

Eu son Manuel María,
labrego con algo de poeta.
Por eso gardo as albas
no fondo dos meus ollos
e ando de vagar o meu camiño,
e pídolles ás cousas a súa tenrura
e aos homes pídolles verdade.

Non teño máis tarefa:
Son unha humilde folla que salaia
na noite escura movida polo vento.
Eu son Manuel María,
un son tan só, lonxano e feble.

Documentos persoais, 1958

A través da palabra poética en verso libre preséntasenos Manuel María Fernández Teixeiro no último poemario editado na fértil década dos anos 50 do século XX, nunha traxectoria literaria que vai callando e consolidando logo daquela estrea lírica en 1950 coa publicación de *Muiñeiro de brétemas*, o primeiro poemario monolingüe que ve a luz na posguerra galega escrito por un mozo sen vinculación literaria coa espléndida etapa cultural de preguerra.

Mais este "*Carné de identidade*" coloca o noso poeta nun espazo e nun tempo.

O espazo, Outeiro de Rei, na Terra Chá, comarca da zona norte e interior da provincia de Lugo cuxa paisaxe combina outeiros coroados por castros -Castro de Viladonga- con lagoas coma a de Cospeito adurmiñadas en fértiles terreos chans.

O tempo, o 6 de outubro de 1929. Pódese dicir que a súa (bio)bibliografía discorre en paralelo ao acontecer de boa parte do século XX, marcada, polo tanto, por dúas etapas ben diferentes: a guerra e a posguerra, que culmina nunha longa ditadura

militar, e a etapa de restauración das liberdades a partir do 1976 até a mesma altura do seu pasamento no outono de 2004.

Eu amo a Terra Chá, sempre tan miña.
Eu amo a Terra Chá tal como é:
ja súa seiva corre no seu sangue
e alúmame, a súa luz, o corazón!

Terra Chá, 1954

“A infancia é a miña patria / verdadeira. / O meu paraíso perdido” lembra Manuel María en *Mar Maior* (1963) nun tempo cronolóxico en que a Monarquía cede o paso á II República, celébranse eleccións ás Cortes españolas, o nacionalismo reorganízase ao redor do Partido Galeguista, que consegue estar presente no Parlamento español con Castelao e Otero Pedrayo ocupando cadanseu escano como representantes galegos, apróbase o Estatuto de Autonomía de Galiza e, finalmente, estala a guerra civil en 1936 e que non rematará oficialmente até 1939, se ben as súas miserias e desolacións continuarán nunha dura posguerra de persecución, morte e represalias.

Durante estes primeiros anos en Outeiro de Rei a vida transcorre, no entanto, na tranquilidade dos xogos da infancia cos seus irmáns, nas múltiples aprendizaxes con Manuel de Paderna, extraordinario narrador oral que, *“concienzudo e didáctico, propoñíanos un verso e nós tiñamos que completar a estrofa”*.

Ti sabes, Outeiro, que eu son Hortas
e recoñécesme por teu, aínda que
non me ames e me trates como alleo.
A miña caste ten os seus ancestros
no teu chao e torneada foi
coa terra túa, mouro e xeneroso.
Feito son da laxa coa que os avós
ergueron a casa en que nacín.
Proclámome irmao dos castiñeiros,
das xestas, dos toxos, dos camelios,
das abidueiras, teixos e carballos,
pois alumounos a mesma luz grisenta,
iguales choivas nos luíron
e un idéntico vento conferiunos
o alto don da vida e o da palabra.

Ritual para unha tribo capital de concello (1986)

Será en idade temperá, e en ambiente máis académico, cando descubra a literatura galega da man e do privilexiado labor pedagóxico do seu mestre de Rábade, que, en pleno 1940 e alleo á forte prohibición promulgada polo réxime ditatorial a respecto da divulgación na escola da lingua galega e dos elementos representativos da

identidade de noso, dedicaba as aulas da tarde dos sábados a ler en galego a obra dos nosos clásicos. E para alén disto, a descuberta continuará na propia casa familiar, entre os libros do pai, onde puido ler *Cantares gallegos* de Rosalía de Castro e varias pezas teatrais de Carré Avarellos.

A Rosalía

¿Que fas aí, en noite eterna, entre as estrelas
coa túa negra sombra acesa en tebra...?
E esa voz de campana, sen son e sen badal,
aboando no vento, entre a vida e a morte:
¿chamará aos que emigran, aos que choran,
aos que están sen lecer e sen fogar...?
¿Que ollan os teus ollos cheos de tristeza,
queimados polas bágoas, ardidados pola dor...?
Doce Rosalía, miña amiga, camelia desfollada,
con voz de terra e pureza de anxo,
a chorar a túa morte, camiñando na sombra
onde a túa canción non puido ser ledado asubío (...)

Mar Maior (1963)

En 1942 Manuel María prosegue os seus estudos no Instituto de Ensino Medio de Lugo, mais a morte prematura do seu pai parece tronzar o seu destino como estudante, pois as posibilidades económicas familiares reducíanse e a nai, soa e a cargo de catro fillos, e moi apegada á terra, era partidaria de que o fillo máis vello volveuse para axudar nos labores do lar e abandonase a vida estudantil lucense. No entanto, será o irmán do pai, o crego don Xosé, quen asuma a responsabilidade da formación de Manuel María. Canda el a convivencia coa literatura continuará, pois seu tío, home culto, posuía unha extraordinaria biblioteca onde o noso poeta nacional descubriu a filosofía, a teoloxía e a literatura en varias linguas.

E das lecturas isoladas e individuais do noso escritor aos faladoiros literarios de café, auténticos foros de debate e reflexión nos anos 50. Para Manuel María, o faladoiro do “Méndez” en Lugo e máis tarde o do “Español” en Santiago vincúlano á realidade literaria, mais tamén política e social, do seu tempo. O primeiro, *“unha tertulia viva, á que se ía incorporando xente moza que tiña preocupacións intelectuais e confiaba en que, algún día, España sería como os países europeos”*, acollía como contertulios a Otero Pedrayo, Luís Pimentel, Celestino Fernández de la Vega, Novoneyra, Ánxel Xohán, Cunqueiro, Aquilino Iglesia alvariño, Luz Pozo ou Ramón Piñeiro, onde se falaba de libros, de cinema ou de fútbol, mais que, ao tempo, actuaban como canles de comunicación coa Galiza do exilio. Conversas e encontros que colocan a Manuel María no camiño da identificación plena cunha Galiza concibida como nación, arroupada entre unha lingua e unha cultura propia e cunha historia espoliada e alleada.

Galiza outonal da decadencia,

fogueira de chama amortecida,
estraña lembranza desvaída,
mar ilimitado de paciencia.

Galiza vella, pobre herencia,
patria asoballada e ofendida,
mágoa arrepiante, sometida
a séculos de dor e impotencia.

Chanta, no fondo, boa semente,
impón o dereito de vivir
e ergue a túa voz iradamente.

Olla con firmeza o teu porvir.
¡Berra pola luz e pola xente
e comeza, sen máis, a combatir!

Poemas ao Outono (1977)

O discurso existencialista dos primeiros poemarios, encadrado dentro da corrente lírica denominada *Escola da Tebra*, e aqueloutro que outorga a Galiza o papel de protagonista principal e musa inspiradora, irase destecendo para se reconverter nunha vasta variedade de discursos líricos acubillados na rememoración dos diferentes episodios da nosa historia, na recreación dos mitos de noso, na crítica contra as inxustizas sociais cometidas en nome do poder: os embargos da terra aos campesiños, a contaminación dos mares, as míseras condicións laborais dos traballadores, a penuria económica e o sucesivo empobrecemento ao que se somete o país desde o estado centralista e que conduce á emigración do seu pobo. Motivos literarios nados dun eu lírico que revive na palabra feita poesía a converxencia e o compromiso político persoal activo co ideario nacionalista que manterá ao longo da súa vida e que o converterá nun escritor reclamado polo pobo e cuxa obra será de inmediato asumida e interiorizada espontaneamente a través da súa adaptación musical, a semellanza de como tiña acontecido un século antes coa obra lírica de Rosalía de Castro ou Curros Enríquez.

Laio dun emigrante

O meu corazón non está aquí: está nunha terra
tan lonxana que case se me esquece. Lembro
acotío o meu país, a terra do meu espírito,
a patria do meu desacougo e do meu amor,
a nación da miña coita,
o berce de canto foi para min soño e arela.
Teño necesidade de lembrar para non morrer.
Aquí todo me é alleo: palabras,
xestos que non son para min,
paisaxes que non foron feitas para os meus ollos,

camiños polos que non me atrevo a camiñar. (...)

Remol (1970)

E, malia todo, ou por cima de todo, a supervivencia combate desde a defensa da poesía: “*Non imaxino a miña vida sen a poesía*”.

Ode á Poesía

Ameite dende que abrín os ollos
á luz virxe e núa da mañá.
Enchiche a miña vida co teu
resplandor de beleza non usada.
Aínda que non te ollara nunca
sentín a túa presenza, total
e inmaculada, no meu feble,
vello e ferido corazón.
Ti estás en todo. Es todo.
Para ti non hai fronteiras
nin cancelas. Atentan contra
ti todos aqueles que queren
coutarte, encasillarte, limitarte.
Sempre foxes. E apareces sempre
despida, perfecta e inefábel.
Perdoa a miña pobreza
e faime, ¡ouh Poesía!, digno e
merecente dos teus sagrados dons.

As lúcidas lúas do Outono (1988)

Desde a revelación máis profundamente humana, íntima e solidaria vivida coa súa compañeira desde 1956, Saleta Goi.

Sei dun país...

Sei dun país que existe e non existe:
é unha patria terreal e humana
que envellece comigo día a día.
Teño na lembranza o seu recendo
a terra húmida, rosas e loureiro.
Habito as súas cidades exemplares
feitas de amor, dor e pedra gra
con árbores e rúas silandeiras
que van desembocar a prazas íntimas
de nomes de estrela ou andoriña.
Nos meus ollos levo as súas paisaxes,
a máxica xeometría das súas casas,
o seu ceo limpo, azul-grisento,

sucado de leves nubes camiñantes,
de brétemas vagas como anceios
e luceiros que queiman como brasas.
Nos meus ouvidos gardo o son sutil
do vento cantando nos carballos,
o musical murmurio dos seus ríos,
o berro escuro e forte dos seus mares
e os versos que din as arboredas.
Esta patria existe. Eu vivo nela.
Non ten odios, rancores nin envexas.
Nunca souben, nin sei, o nome seu.
Mais cando desexo nomear a este país
os meus beizos énchense de luz
e, dende o fondo do ser, digo: SALETA.

O camiño é unha nostalxia (1985)

Desde a acreditación no futuro das palabras que nomearon e nomean o noso mundo.

A palabra é a única chave que abre
a nosa intimidade e pon, á luz
do sol e do luar,
a choída soedade máis escura.
A palabra nomea e crea as cousas,
pon orde no mundo
e harmoniza toda a creación.
Cando prostituímos a palabra
estamos invocando ao demoníaco.
E se deixamos morrer unha palabra
o universo enteiro
dóese de orfandade e desamparo.

As lúcidas lúas do Outono (1988)

E desde a atenta defensa do alto valor da amizade.

De amicitia

Estamos sempre en nós contra os demais,
contra todos os homes,
contra todos os ventos,
contra todos os lobos,
contra todas as técnicas que fan
do ser humano masa uniforme.
Semellamos pobres, humildes,
indefensas sementes de invernía

que calquera xeadíña murcha e mata.
Unicamente somos nos demais cando
a flor rara e marabillosa da amizade
nos abre, enche a agranda o corazón.

A luz resucitada (1984)

Mais tamén resiste a existencia o eu lírico na ironía do verso como agocho e no humor sarcástico como barreira defensiva perante a ollada dun mundo do que non gusta.

Oda á guerra

A guerra é a salvación da Humanidade,
fai avanzar a Ciencia, desenrola
ao pobo, crea industrias importantes
e potentes, fai florecer a Economía
dun xeito case milagroso, asegura
a paz, é constructiva, serve
de inspiración aos cantos épicos,
fabrica heroes inmortais e lexendarios.
Na guerra un pode demostrar o seu
valor e o seu valer, gañar ascensos,
acadar condecoracións moi prezadas,
brillantes e honrosísimas. En tempo
de guerra todo é progreso, ledicia
e máis fartura. Mísiles, tanques,
fusiles, pistolas, metralletas,
escuadras, canós aéreos e antiaéreos,
bombas atómicas, de mao e de napalm
erguen unha música doce e harmoniosa
que a xente escoita compracida
e enlevada. Todos van á morte
moi felices, os feridos teñen nos beizos
a flor dunha sorriso. Non se derrama
sangue, ¡ai, eso non! Os campos
bombardeados e incendiados
seméllanse aos xardíns e ás máxicas
fogueiras do San Xohan.
Os homes esquecense de odiar
e aprenden a amarse de verdade.

Odes nun tempo de paz e alegría (1972)

Para alén de ter asinado máis de corenta poemarios, Manuel María deu para a historia da literatura galega un corpus narrativo, dramático e xornalístico xeneroso e

rico, moitas veces agochado en pseudónimos e alcumes que responden a opcións literarias ou, noutras ocasións, como refuxio protector diante da censura e da represión franquista á que non foi alleo.

A súa obra foi prestixiada e recoñecida dentro e fóra das nosas fronteiras, sendo traducida ao castelán, catalán, éuscaro, bretón, inglés, francés ou húngaro, entre outras linguas, o que lle confire un perfil de escritor galego universal, capaz de interesar a todos os públicos sen perder a súa identidade propia nin renunciar á lingua galega como alimento da súa produción literaria, porque, en palabras do noso poeta nacional *“defender a ultranza o noso non debe significar estar contra ningún”*.

A obra literaria e o exemplo persoal de Manuel María fica omnipresente en calquera lugar da xeografía galega a través de centos de conferencias impartidas, da súa forte implicación coa formación pedagóxica galega e en galego e da dinamización e apoio constante na constitución de diferentes plataformas culturais que o nacionalismo galego creou ao longo do século XX, convivindo sempre, desde a xenerosidade, á par das xeracións máis novas como compañeiro e mestre.

Por sempre e para sempre Manuel María é vixencia pura na voz do pobo e na súa obra literaria.

Sei o que vale un verso

Sei que todos os versos do mundo
non valen o que vale un home,
o que vale
o berro dorido dunha nai,
o bico apaixonado dos amantes
ou o tenro recendo dunha flor.
Sei que os versos non valen
pero sigo escribindo sen parar.
Sigo escribindo con carraxe,
entusiasmo e paixón
por se acado algo de poesía
-unha folliña só que move o vento-
entre a faramalla das miñas
pobres verbas desnortadas.
Un verso nunca vale
o que vale o chíio dun paxaro,
nin ten a forza dun río
ou o poder arrepiante dunha bala.
Pero eu sigo fidel, encadeado
á música amorosa das palabras.

Remol (1970)

MANUEL MARÍA
Mercedes Queixas Zas

**Eine Initiative der Asociación de Escritores en Lingua Galega mit
der Schirmherrschaft der S.A. de Xestión do Plan Xacobeo**

Ins Deutsch übersetzt von Eva Moreda

XACOBEO 2010
Galicia

Carné de identidade¹

Eu son Manuel María.
Nacín no 29, o 6 de Outono,
en Outeiro de Rei da Terra Chá.
Son dunha caste rexa de labregos
fieles á súa terra e ao seu Deus.

Agora son un namorado.

Eu son Manuel María,
cantor da Terra Chá que algunhos din.
Cantor da terra chá que leva un
clavada nas entrañas, penso eu.

Eu son Manuel María,
labrego con algo de poeta.
Por eso gardo as albas
no fondo dos meus ollos
e ando de vagar o meu camiño,
e pídolles ás cousas a súa tenrura
e aos homes pídolles verdade.

Non teño máis tarefa:
Son unha humilde folla que salaia
na noite escura movida polo vento.
Eu son Manuel María,
un son tan só, lonxano e feble.

Documentos persoais, 1958

¹ Ausweis

Ich bin Manuel María./ Ich bin 1929, am 6. Oktober, / in Outeiro de Rei der Terra Chá geboren. / Ich stamme aus einer stärken Linie von Bauer, / die ihrem Land und ihrem Gott treu waren. / / Jetzt bin ich ein Liebender. // Ich bin Manuel María, / Sänger der sogenannten Terra Chá. / Sänger der Terra Chá, die man / im Innerstem genagelt trägt, denke ich. // Ich bin Manuel María, / Bauer und ein bißchen Dichter. / Deshalb behalte ich die Morgendämmerungen / in der Tiefe meiner Augen / und langsam bereise ich meinen Weg, / und der Sachen fordere ich ihre Zärtlichkeit / und den Menschen fordere ich die Wahreheit. // Ich habe keine andere Arbeit: / ich bin ein kleines Blatt, das in der Nacht / weint, vom Wind bewegt. / Ich bin Manuel María, / ein so einsamer, so ferner, so schwacher Klang.

Documentos persoais [Persönliche Dokumente], 1958

Durch das poetische Wort im freien Vers stellt sich Manuel María Fernández Teixeira im seinem letzten Dichtungenbuch der 50er Jahre des 20. Jahrhunderts vor, in einem literarischen Weg, das nach ihrem poetische Debüt im Jahr 1950 mit der Veröffentlichung von *Muiñeiro de brétemas* (Nebelmiller), das erste nach dem Krieg veröffentlichte einsprächige Dichtungenbuch auf Galicisch, geschrieben von einem jungen Mann, der keine literarische Verbindungen mit der herrlichen kulturellen Phase des Vorkrieges hatte, wächst und zieht.

Aber das *"Carne de Identidade"* stellt unseren Dichter in einem Raum und einer Zeit an.

Das Raum ist Outeiro de Rei, in der Terra Cha, ein inneres Bezirk im Norden der Provinz Lugo, dessen Landschaft von den Ruinen Keltischer Dörfer (Castros wie Viladonga) gekrönte Hügel mit im fruchtbarem Land schlafenden Meeren wie Cospeito verbindet.

Die Zeit ist 6. Oktober 1929. Man kann sagen, dass seine (Bio-)Bibliografie sich parallel mit der Entwicklung eines wichtigen Teiles des zwanzigsten Jahrhunderts entwickelt, geprägt von zwei sehr unterschiedlichen Phasen: der Bürgerkrieg und der Krieg, der von einer langen militärischen Diktat gefolgt wurde, und die Phase der Wiederherstellung der Freiheit nach 1976, bis zu seinem Tod im Oktober 2004.

Ich liebe die Terra Cha, immer meine.
Ich liebe die Terra Chá, wie sie ist:
ihr Wesen ist in meinem Blut,
ihr Licht leuchtet auf mein Herz!

Terra Chá, 1954

Eu amo a Terra Chá, sempre tan miña.
Eu amo a Terra Chá tal como é:
ja súa seiva corre no seu sangue
e alúmame, a súa luz, o corazón!

"Die Kindheit ist mein genuines / Heim. / Meine verlorene Paradies ", erinnert sich Manuel María in *Mar Maior* [Größeres Meer] (1963) in einer Zeit, in der die Monarchie ist für die Zweite Republik eingesetzt, im spanischen Parlament Wahlen abgehalten werden, der Nationalismus sich in die Partido Galeguista veranstaltet und mit Castelao und Otero Pedrayo als Abgeordneter eine Vertretung im spanischen Parlament sicherstellt, ist berechtigt, das Estatuto de Autonomía de Galicia gebilligt wird und endlich im Jahre 1936, der Bürgerkrieg beginnt. Offiziell beendet er erst 1939, obwohl seine Elend und Verwüstung in einer harten Nachkriegszeit von Verfolgung, Tod und Vergeltung bleiben.

In diesen frühen Jahren in Outeiro de Rei, vergeht das Leben in der Stille der Spiele der Kindheit mit seinen Brüdern und Schwestern, im Lernen mit Manuel de Paderna, einem außerordentlichen Geschichtenerzähler, der *"bewährte und didaktisch, sagte er uns einen Vers und wir sollten die Strophe vervollständigen"*.

Du weißt, Outeiro, dass ich Hortas bin
und du erkennst mich als deine, obwohl
du mich nicht liebst und behandelst mich als Ausländer.
Meine Linie hat ihre Vorfahren
in deiner Erde und wurde
mit deinem schwarzen und großzügigen Land modelliert.

Ti sabes, Outeiro, que eu son Hortas
e recoñécesme por teu, aínda que
non me ames e me trates como alleo.
A miña caste ten os seus ancestros
no teu chao e torneada foi
coa terra túa, moura e xenerosa.

Ich komme aus dem Stein, mit dem die Großeltern
das Haus, in dem ich geboren wurde, bautem.
Ich verkünde mich als Bruder von Kastanien
Besen, Kamelien,
Birken, Eichen und Preise,
denn sie wurden vom gleichen hellgrauen Licht wie ich geleuchtet,
wir wurden vom gleichen Regen gewaschen
und der gleiche Wind hat uns
das höchste Geschenk des Lebens und der Worte gegeben.

Ritual para unha tribo capital de concello [Ritual für einen Stamm
Kreishauptstadt] (1986)

Feito son da laxa coa que os avós
ergueron a casa en que nacín.
Proclámome irmao dos castiñeiros,
das xestas, dos toxos, dos camelios,
das abidueiras, teixos e carballos,
pois alumounos a mesma luz grisenta,
iguales choivas nos luíron
e un idéntico vento conferiunos
o alto don da vida e o da palabra.

Noch in einem frühen Alter, in einem akademischeren Umfeld, entdeckt Manuel María die Galicischen Literatur, dank der privilegierten pädagogischen Arbeit seines Lehrers von Rábade, der noch im Jahr 1940, trotz des strikten Verbotes des Regimes bezüglich der Ausbreitung der Galicianischen Sprache und der Elementen ihrer Identität in der Schule, jeden Samstag Nachmittag an seine Schüler die Werke der Galicianischen Klassiker las. Die Entdeckung dauerte noch zu Hause fort, zwischen den Büchern seines Vaters, wo Manuel María *Cantares Gallegos* von Rosalía de Castro, und einige Theaterstücke von Carré Alvarellos las.

An Rosalía

Was tust du in der ewigen Nacht unter den Sternen
mit dem schwarzen brennenden Schatten...?
Und diese Stimme von Glocke, ohne Ton und ohne Klöppel,
die im Wind heult, zwischen Leben und Tod,
fordert diejenigen, die auswandern, diejenigen, die trauern,
diejenigen, die keine Ruhe und kein Zuhause haben...?
Was beobachteten deine Augen volle Trauer,
von den Tränen, vom Schmerz gebrannt...?
Süße Rosalía, meine Freundin, Kamelie ohne Blätter,
mit Stimme von Erde und rein wie ein Engel,
du weinst dein Tod, marschierst in den Schatten,
wo dein Song nicht fröhliches Pfeifen werden könnte (...)

Mar Maior (1963)

A Rosalía

¿Que fas aí, en noite eterna, entre as estrelas
coa túa negra sombra acesa en tebra...?
E esa voz de campana, sen son e sen badal,
aboiando no vento, entre a vida e a morte:
¿chamará aos que emigran, aos que choran,
aos que están sen lecer e sen fogar...?
¿Que ollan os teus ollos cheos de tristeza,
queimados polas bágoas, ardidos pola dor...?
Doce Rosalía, miña amiga, camelia desfollada,
con voz de terra e pureza de anxo,
a chorar a túa morte, camiñando na sombra
onde a túa canción non puido ser ledado asubío (...)

Im Jahr 1942 zieht Manuel María nach Lugo um, um das Gymnasium zu besuchen, aber der Tod seines Vaters scheint, seine Zukunft als Student zu unterbrechen, denn die wirtschaftlichen Ressourcen der Familie wurden reduziert und die Mutter, allein mit vier Kindern und viele verwandt zu ihrem Land, beschloss, dass sein erstes Kind zurückkommen sollte, um im Zuhause zu arbeiten, und das akademische Leben von Lugo verlassen sollte. Allerdings, Manuel María setzt seine Ausbildung bei seinem Onkel, der Priester Don Xosé, fort. Bei ihm bleibt die Beziehung zur Literatur, denn sein Onkel, ein sehr gepflegter Mann, hatte eine außergewöhnliche

Bibliothek, wo unser nationaler Dichter die Philosophie, die Theologie und die Literatur in verschiedenen Sprachen entdeckte.

Von den isolierten und individuellen Lesungen, unser Schriftsteller entdeckt die literarischen Treffen in Cafés, ein echtes Forum für Diskussion und Reflexion in der 50er Jahren. Für Manuel María ist der Stammtisch des Kaffees Méndez in Lugo und später des Español in Santiago die Beziehung mit dem literarischen und auch sozialen und politischen Leben seiner Zeit. Die erste, *“ein lebendiges Treffen, dem viele jungen Menschen, die intellektuellen Interessen hatten und hofften, dass eines Tages Spanien wie die anderen europäischen Länder wäre, ständig anschlossen”*, hatte als Teilnehmer Otero Pedrayo, Luís Pimentel, Celestino Fernández de la Vega, Novoneyra, Ánxel Xohán, Cunqueiro, Aquilino Iglesia Alvariño, Luz Pozo und Ramón Piñeiro, und sie sprachen über Bücher, Kino und Fußball, aber gleichzeitig diente das Treffen als ein Kommunikationsweg mit den Galicischen Exilierten. Diese Gespräche und Sitzungen halfen Manuel María, sich voll mit der Nation Galicien, die eine eigene Sprache und Kultur und eine Geschichte von Ausbeutung und Entfremdung hatte, zu identifizieren.

Galicien im Herbst des Widerrufs,
Lagerfeuer der moribunden Flamme,
seltsame verwirrte Erinnerung,
Meer der unendlichen Geduld.

Alte Galicien, schlechte Vererbung,
unterdrücktes und beleidigtes Heimat,
schreckliche Sünde,
von Jahrhunderte von Schmerz und Ohnmacht unterworfen.

Pflanz, im Grunde, gute Samen,
drang dein Recht zu leben auf
und heb deine wütende Stimme.

Schau deine Zukunft an.
Schrei für das Licht und die Menschen
und beginnt sofort den Kampf!

Poemas ao Outono [Gedichte für den Herbst] (1977)

Galiza outonal da decadencia,
fogueira de chama amortecida,
estraña lembranza desvaída,
mar ilimitado de paciencia.

Galiza vella, pobre herencia,
patria asoballada e ofendida,
mágoa arrepiante, sometida
a séculos de dor e impotencia.

Chanta, no fondo, boa semente,
impón o dereito de vivir
e ergue a túa voz iradamente.

Olla con firmeza o teu porvir.
¡Berra pola luz e pola xente
e comeza, sen máis, a combatir!

Die existentielle Überlegung der ersten Bücher, die der poetischen Bewegung *Escola da Tebra* gehören, und die Überlegung, Galicien Hauptdarstellerin und Inspiration zu machen, zupft sich aus, um ein Vielzahl von poetischen Diskursen, die sich auf den Wiederaufbau von mehreren Episoden der Geschichte, der Erholung unserer Mythen, der Kritik gegen die sozialen Ungerechtigkeiten im Namen der Macht (die Beseitigung von Land der Bauer, die Verschmutzung des Meeres, die miserablen Arbeitsbedingungen der Arbeitnehmer, die wirtschaftliche Verknappung und die anschließende Verarmung, der das Land im Rahmen des zentralistischen Staat unterworfen ist und die die Abwanderung der Bevölkerung ursacht), zu werden. Diese literarischen Motiven stammen aus einem lyrischen “ich”, das in der poetischen Wort

die Konvergenz und personelles Engagement mit den nationalistischen Ideen, die sein ganzes Leben lang hielt, feiert. Dank dieses Engagement wird Manuel María ein unten dem Volk renommierter Schriftsteller und sein Werk wird durch seine musikalische Version schnell akzeptiert und spontan verinnerlicht, ähnlich wie das Werk von Rosalia de Castro Enríquez Curros oder ein Jahrhundert zuvor.

Tränen eines Auswanderers

Mein Herz ist nicht hier: es ist in einem Land
so weit weg, dass ich es fast vergessen habe. Ich erinnere mich
jeden Tag an mein Land, das Land meiner Seele,
das Heimat meiner Verzweiflung und meiner Liebe,
die Nation meiner Bitterkeit,
die Wiege von allem, was für mich zum Träumen und wünschen war.
Ich muss mich erinnern, um nicht zu sterben.
Hier ist mir alles fremd: Wörter,
Gesten, die nicht für mich sind,
Landschaften, die für meine Augen nicht gemacht wurden,
Möglichkeiten, durch die ich zu gehen nicht wage.

Remol [Stütze] (1970)

Laio dun emigrante

O meu corazón non está aquí: está nunha terra
tan lonxana que case se me esquece. Lembro
acotío o meu país, a terra do meu espírito,
a patria do meu desacougo e do meu amor,
a nación da miña coita,
o berce de canto foi para min soño e arela.
Teño necesidade de lembrar para non morrer.
Aquí todo me é alleo: palabras,
xestos que non son para min,
paisaxes que non foron feitas para os meus ollos,
camiños polos que non me atrevo a camiñar. (...)

Und, trotz alles, oder vor allem, das Überleben kämpft aus der Verteidigung der Poesie: *"Ich kann mein Leben ohne Poesie mir nicht vorstellen."*

Ode an die Poesie

Ich liebe dich, seitdem ich die Augen
unter dem puren und nackten Licht des Morgens nackt öffnete.
Du hast mein Leben mit dem
Glanz der ungenutzten Schönheit gefüllt.
Obwohl ich dich nie gesehen habe,
fühlte ich deine Anwesenheit, insgesamt
und rein, in meinem schwachen,
alten und verletzten Herzen.
Du bist überall. Du bist alles.
Für dich gibt es keine Grenzen
oder Geländer. Gegen
dich gehen alle, die dich
schließen und eingrenzen wollen.
Du fluchst immer. Und du bist immer
nackt, perfekt und unaussprechlich.
Entschuldige meine Armut
und mach mich, oh Gedicht!, würdig
deiner heiligen Gaben.

As lúcidas lúas do Outono [Die hellen Monde des Herbsts] (1988)

Ode á Poesía

Ameite dende que abrín os ollos
á luz virxe e núa da mañá.
Enchiche a miña vida co teu
resplandor de beleza non usada.
Aínda que non te ollara nunca
sentín a túa presenza, total
e inmaculada, no meu feble,
vello e ferido corazón.
Ti estás en todo. Es todo.
Para ti non hai fronteiras
nin cancelas. Atentan contra
ti todos aqueles que queren
coutarte, encasillarte, limitarte.
Sempre foxes. E apareces sempre
despida, perfecta e inefábel.
Perdoa a miña pobreza
e faime, ¡ouh Poesía!, digno e
merecente dos teus sagrados dons.

Aus der zutiefst menschlichen, intimen und solidarischen Offenbahrung, die er
zusammen mit seinen Gefährten von 1956, Saleta Goi, erlebt.

Ich kenne ein Land...

Ich kenne ein Land, das gibt es und gibt es nicht:
es ist ein landliches und menschliches Land,
das mit mir jeden Tag älter wird.
In meiner Erinnerung bleibt sein Pärfum
nach feuchter Erde, Rosen und Lorbeer.
Ich lebe in seinen exemplaren Städten
aus Liebe, Schmerz und Stein
mit Bäumen und ruhigen Straßen,
die in intimen Plätzen,
die nach Sternen oder Schwalben genannten wurden, enden
In meinen Augen trage ich seine Landschaften,
die magische Geometrie seiner Häuser,
seinen klaren blaugrauen Himmel,
voll kleiner Wolken, die zu Fuß gehen,
von Nebel, die wie Wünsche verbreitet sind,
und Sternen, die wie Glut brennen.
In meinen Ohren behalte ich den dünnen Klang

Sei dun país...

Sei dun país que existe e non existe:
é unha patria terreal e humana
que envellece comigo día a día.
Teño na lembranza o seu recendo
a terra húmida, rosas e loureiro.
Habito as súas cidades exemplares
feitas de amor, dor e pedra gra
con árbores e rúas silandeiras
que van desembocar a prazas íntimas
de nomes de estrela ou andoriña.
Nos meus ollos levo as súas paisaxes,
a máxica xeometría das súas casas,
o seu ceo limpo, azul-grisento,
sucado de leves nubes camiñantes,
de brétemas vagas como anceios
e luceiros que queiman como brasas.
Nos meus ouvidos gardo o son sutil

des in der Eichen singenden Wind,
die musikalische Flüstern der Flüsse,
das dunkle und starke Weinen des Meeres
und die Verse, die die Bäume sagen.

Dieses Heim existiert. Hier lebe ich.

Es hat keinen Hass, Ärger oder Eifersucht.

Ich habe nie gewusst und ich weiß noch nicht seinen Namen.

Aber immer wenn ich das Land benennen will,
sind meine Lippen mit Licht voll

Und von meinem Herzen sage ich SALETA.

O camiño é unha nostalxia [Der Weg ist eine Nostalgie]
(1985)

do vento cantando nos carballos,
o musical murmurio dos seus ríos,
o berro escuro e forte dos seus mares
e os versos que din as arboredas.

Esta patria existe. Eu vivo nela.

Non ten odios, rancores nin envexas.

Nunca souben, nin sei, o nome seu.

Mais cando desexo nomear a este país
os meus beizos énchense de luz
e, dende o fondo do ser, digo: SALETA.

Aus dem Glauben an die Wörter, die unsere Welt benennen und benannt haben.

Das Wort ist der einzige Schlüssel, der
unsere Intimität öffnet und unter das Licht
der Sonne und Mond,
die geschlossenste Einsamkeit stellt.

Das Wort benennt und ursacht die Sachen,
es ordnet die Welt
und harmonisiert die gesamte Schöpfung.

Wenn wir das Wort prostituieren,
rufen wir das Dämonische.

Und, wenn wir ein Wort sterben lassen,
das ganze Universum
schreit aus Einsamkeit und Verlassenheit

As lúcidas lúas do Outono (1988)

A palabra é a única chave que abre
a nosa intimidade e pon, á luz
do sol e do luar,
a choída soedade máis escura.

A palabra nomea e crea as cousas,
pon orde no mundo
e harmoniza toda a creación.

Cando prostituímos a palabra
estamos invocando ao demoníaco.
E se deixamos morrer unha palabra
o universo enteiro
dóese de orfandade e desamparo.

Und aus der Verteidigung des hohen Wertes der Freundschaft.

De amicitia

Wir sind immer in uns gegen die anderen,
gegen alle Personen,
gegen alle Winde,
gegen alle Wölfe,
gegen alle Techniken, die den Mensch
in eine uniforme Masse unwandeln.

Wir sehen arme, demütige
wehrlose Samen im Winter,
die ein kleiner Frost welk macht und totet, aus.

Wir sind nur in den anderen, wenn
das seltsame und wunderbare Blume der Freundschaft
unser Herz öffnet, füllt und vergrößert.

A luz resucitada [Das aufwiederstandene Licht] (1984)

De amicitia

Estamos sempre en nós contra os demais,
contra todos os homes,
contra todos os ventos,
contra todos os lobos,
contra todas as técnicas que fan
do ser humano masa uniforme.
Semellamos pobres, humildes,
indefensas sementes de invernía
que calquera xeadíña murcha e mata.
Unicamente somos nos demais cando
a flor rara e marabillosa da amizade
nos abre, enche e agranda o corazón.

Aber das lyrische ich existiert auch in der Ironie des Verses als Zuflucht und das sarkastische Humor als definitive Grenzen vor den Blick einer Welt, die nicht gefällt.

Ode an den Krieg

Der Krieg ist die Erlösung der Menschheit,
ursacht den Fortschritt der Wissenschaft, entwickelt
die Menschen, er schafft wichtige und leistungsfähige
Industrie und macht die Wirtschaft
fast wundersam blühen, stellt das Frieden
sicher, ist konstruktiv, wirkt als
Inspiration für die epischen Lieder,
schafft legendäre und unsterbliche Helden.

Im Krieg kann man
seinen Wert und Verdienst zeigen, Beförderungen erhalten,
sehr wertvolle Ehrenzeichen erreichen,
die brillant und sehr ehrenvoll sind. Im Laufe
des Krieges ist alles Fortschritt, Freude
und Fülle. Die Raketen, Panzer,
Gewehre, Pistolen, die Metrallete,
Teams, die Waffen und Fliegerabwehr,
Atom-, Napalm- und Handbomben
singen eine reibungslose und süße Musik,
die die Menschen glücklich
und entzündet hören. Alle gehen sehr glücklich
zur Tod, und die Geschädigten haben in den Lippen
die Blüte von einem Lächeln. Das Blut fließt
nicht, nein! Die bombardierten
und gebrannten Felder
sind zu den Gärten ähnlich und die magische
Brennen von Sankt Johannes.
Die Menschen vergessen den Hass
und lernen, einander wirklich zu lieben.

Oda á guerra

A guerra é a salvación da Humanidade,
fai avanzar a Ciencia, desenrola
ao pobo, crea industrias importantes
e potentes, fai florecer a Economía
dun xeito case milagroso, asegura
a paz, é constructiva, sirve
de inspiración aos cantos épicos,
fabrica heroes inmortais e lexendarios.
Na guerra un pode demostrar o seu
valor e o seu valer, gañar ascensos,
acadar condecoracións moi prezadas,
brillantes e honrosísimas. En tempo
de guerra todo é progreso, ledicia
e máis fartura. Mísiles, tanques,
fusiles, pistolas, metralletas,
escuadras, canós aéreos e antiaéreos,
bombas atómicas, de mao e de napalm
erguen unha música doce e harmoniosa
que a xente escoita compracida
e enlevada. Todos van á morte
moi felices, os feridos teñen nos beizos
a flor dunha sorrisa. Non se derrama
sangue, ¡ai, eso non! Os campos
bombardeados e incendiados
seméllanse aos xardíns e ás máxicas
fogueiras do San Xohan.
Os homes esquecense de odiar
e aprenden a amarse de verdade.

Odes nun tempo de paz e alegría [Oden in einer Zeit von Frieden und Freude] (1972)

Außer etwa 40 Dichtungsbücher, gab Manuel María der Geschichte der galicischen Literatur eine großzügige und reiche Reihe von narrativen, dramatischen und journalistischen Werken, die häufig mit Pseudonymen und Nicknames unterschrieben wurden, manchmal als literarische Option und manchmal als Zuflucht aus der Zensur und der Unterdrückung von Franquismo, die Manuel María nicht unbekannt waren.

Sein Werk wurde in Galicien und anderen Ländern anerkannt und renommiert, und wurde ins Spanisch, Katalanisch, Baskisch, Bretonisch, Englisch, Französisch, Ungarisch und andere Sprachen übersetzt, was das Profil Manuel Marías als universeller Schriftsteller Galiciens, der in der Lage ist, alle Arten von Publikum zu interessieren, ohne seine eigene Identität zu verlieren Merkmal und ohne auf die Galicische Sprache als Grundlage seiner literarischen Produktion zu verzichten, konsolidiert, weil, wie unser nationaler Dichter sagte, „*die Verteidigung unseres Erbes sollte nicht bedeuten, gegen die anderen zu sein*“.

Das literarische Werk und persönliche Beispiel Manuel Marías bleibt in jedem Ort der galicischen Geographie durch Hunderte von Konferenzen, durch sein starkes Engagement in der Galicischen und Galicischsprachigen Pädagogie und durch die Dynamisierung und fortlaufende Unterstützung von verschiedenen von Galicischen Nationalismus im Laufe des 20. Jahrhunderts kulturellen Plattformen, allgegenwärtig, immer mit Großzügigkeit bei der jüngeren Generation als Begleiter und Lehrer stehend.

Für immer ist Manuel María pure Gültigkeit in der Stimme des Volkes und in seinem literarischen Werk.

Ich weiß, wie viel ein Vers wert ist

Ich weiß, die alle Verse der Welt
nicht wert sind, was ein Mensch wert ist,
was wert

der Ruf einer trauernden Mutter,
die leidenschaftlichen Kuss der beiden Liebenden
oder das zärtliche Geruch einer Blume ist.

Ich weiß, dass die Verse nicht wert sind
aber trotzdem schreibe ich.

Ich schreibe mit Wut,
Begeisterung und Leidenschaft
um etwas Poesie

-ein vom Wind bewegt kleines Blatt-
zwischen der Verwirrung meiner
verlorenen armen Worte zu finden.

Ein Vers ist nie wert,
was das Lied eines Vogels wert ist,
noch hat er die Kraft des Flusses,
noch die schrecklichen Macht einer Kugel.

Aber ich bleibe treu, verkettet
der liebevollen Musik der Worte.

Sei o que vale un verso

Sei que todos os versos do mundo
non valen o que vale un home,
o que vale

o berro dorido dunha nai,
o bico apaixonado dos amantes
ou o tenro recendo dunha flor.

Sei que os versos non valen
pero sigo escribindo sen parar.

Sigo escribindo con carraxe,
entusiasmo e paixón

por se acado algo de poesía
-unha folliña só que move o vento-
entre a faramalla das miñas
pobres verbas desnortadas.

Un verso nunca vale
o que vale o chío dun paxaro,
nin ten a forza dun río
ou o poder arrepiante dunha bala.

Pero eu sigo fidel, encadeado
á música amorosa das palabras.

Remol (1970)

MANUEL MARÍA
Mercedes Queixas Zas

**Una iniciativa de la Asociación de Escritores en Lingua Galega
con el patrocinio de la S. A. de Xestión do Plan Xacobeo**

Versión en español de Gabriel Gómez

**asociación de
escritores**
en lingua galega
www.aelg.org

XACOBEO 2010
Galicia

Carné de identidade

Eu son Manuel María.
Nacín no 29, o 6 de Outono,
en Outeiro de Rei da Terra Chá.
Son dunha caste rexa de labregos
fieles á súa terra e ao seu Deus.

Agora son un namorado.

Eu son Manuel María,
cantor da Terra Chá que algunhos din.
Cantor da terra chá que leva un
clavada nas entrañas, penso eu.

Eu son Manuel María,
labrego con algo de poeta.
Por eso gardo as albas
no fondo dos meus ollos
e ando de vagar o meu camiño,
e pídolles ás cousas a súa tenrura
e aos homes pídolles verdade.

Non teño máis tarefa:
Son unha humilde folla que salaia
na noite escura movida polo vento.
Eu son Manuel María,
un son tan só, lonxano e feble*.

Documentos persoais, 1958

A través de la palabra poética en verso libre se nos presenta Manuel María Fernández Teixeira en el último poemario editado en la fértil década de los años 50 del siglo XX, en una trayectoria literaria que va cuajando y consolidando después de aquel estreno lírico en 1950 con la publicación de *Muiñeiro de brétemas* [Molinero de

* Yo soy Manuel María. / Nací en el 29, el 6 de octubre, / en Outeiro de Rei de la Terra Chá. / Soy de una casta robusta de labradores / fieles a su tierra y a su Dios. /
Ahora soy un enamorado. /
Yo soy Manuel María, / cantor de la Terra Chá que algunos dicen. / Cantor de la tierra llana que lleva uno / clavada en las entrañas, pienso yo. /
Yo soy Manuel María, / labrador con algo de poeta. / Por eso guardo las albas / en el fondo de mis ojos y ando despacio mi camino, / y les pido a las cosas su ternura / y a los hombres les pido verdad. /
No tengo más tarea: / Soy una humilde hoja que gime / en la noche oscura movida por el viento. / Yo soy Manuel María, / un sonido tan sólo, lejano y endeble.

Documentos personales, 1958

sombras], el primer poemario monolingüe que ve la luz en la posguerra gallega escrito por un joven sin vinculación literaria con la espléndida etapa cultural de preguerra.

Mas este “*Carné de identidade*” coloca a nuestro poeta en un espacio y en un tiempo.

El espacio, Outeiro de Rei, en la Terra Chá, comarca de la zona norte e interior de la provincia de Lugo cuyo paisaje combina colinas coronadas por castros -Castro de Viladonga- con lagunas como la de Cospeito adormiladas en fértiles terrenos llanos.

El tiempo, el 6 de octubre de 1929. Se puede decir que su (bio)bibliografía discurre en paralelo al acontecer de buena parte del siglo XX, marcada, por lo tanto, por dos etapas bien diferentes: la guerra y la posguerra, que culmina en una larga dictadura militar, y la etapa de restauración de las libertades a partir de 1976 hasta la misma altura de su muerte en otoño de 2004.

Yo amo la Terra Chá, siempre tan mía.
Yo amo la Terra Chá tal como es:
 ¡su savia corre en su sangre
y me alumbra, su luz, el corazón!

Terra Chá, 1954

Eu amo a Terra Chá, sempre tan miña.
Eu amo a Terra Chá tal como é:
 ja súa seiva corre no seu sangue
e alúmame, a súa luz, o corazón!

“*A infancia é a miña patria / verdadeira. / O meu paraíso perdido*” recuerda Manuel María en *Mar Maior* (1963) en un tiempo cronológico en que la Monarquía cede el paso a la II República, se celebran elecciones a las Cortes españolas, el nacionalismo se reorganiza alrededor del Partido Galeguista, que consigue estar presente en el Parlamento español con Castelao y Otero Pedrayo ocupando su respectivo escaño como representantes gallegos, se aprueba el Estatuto de Autonomía de Galicia y, finalmente, estalla la guerra civil en 1936 que no acabará oficialmente hasta 1939, si bien sus miserias y desolaciones continuarán en una dura posguerra de persecución, muerte y represalias.

Durante estos primeros años en Outeiro de Rei la vida transcurre, no obstante, en la tranquilidad de los juegos de la infancia con sus hermanos, en los múltiples aprendizajes con Manuel de Paderna, extraordinario narrador oral que, “*concienzudo e didáctico, propoñíanos un verso e nós tiñamos que completar a estrofa*”.¹

Tú sabes, Outeiro, que yo soy Hortas
y me reconoces por tuyo, aunque
no me ames y me trates como ajeno.
 Mi casta tiene sus ancestros
 en tu suelo y torneada fue
 con tu tierra, mora y generosa.
Hecho soy de la losa con la que los abuelos
 levantaron la casa en que nací.
Me proclamo hermano de los castaños,

Ti sabes, Outeiro, que eu son Hortas
e recoñécesme por teu, aínda que
non me ames e me trates como alleo.
 A miña caste ten os seus ancestros
 no teu chao e torneada foi
 coa terra túa, mouro e xenerosa.
Feito son da laxa coa que os avós
 ergueron a casa en que nacín.
Proclámome irmao dos castiñeiros,

¹ “*concienzudo e didáctico, nos proponía un verso e nosotros teníamos que completar la estrofa*”.

de las hiniestas, de los tojos, de las camelias,
de los abedules, tejos y robles,
pues nos ha alumbrado la misma luz grisácea,
iguales lluvias nos han raído
y un idéntico viento nos ha conferido
el alto don de la vida y el de la palabra.

Ritual para unha tribo capital de concello
[*Ritual para una tribu capital de*
ayuntamiento] (1986)

das xestas, dos toxos, dos camelios,
das abidueiras, teixos e carballos,
pois alumounos a mesma luz grisenta,
iguales choivas nos luíron
e un idéntico vento conferiunos
o alto don da vida e o da palabra.

Será en edad temprana, y en ambiente más académico, cuando descubra la literatura gallega de la mano y de la privilegiada labor pedagógica de su maestro de Rábade, que, en pleno 1940 y ajeno a la fuerte prohibición promulgada por el régimen dictatorial a respeto de la divulgación en la escuela de la lengua gallega y de los elementos representativos de nuestra identidad, dedicaba las clases de la tarde de los sábados a leer en gallego la obra de nuestros clásicos. Y aparte de esto, el descubrimiento continuará en la propia casa familiar, entre los libros del padre, donde pudo leer *Cantares gallegos* de Rosalía de Castro y varias piezas teatrales de Carré Avarelllos.

A Rosalía

¿Que haces ahí, en noche eterna, entre las estrellas
con tu negra sombra encendida en tiniebla...?
Y esa voz de campana, sin sonido y sin badajo,
aboyando en el viento, entre la vida y la muerte:
¿llamará a los que emigran, a los que lloran,
a los que están sin descanso y sin hogar...?
¿Que miran tus ojos llenos de tristeza,
quemados por las lágrimas, ardidos por el dolor...?
Dulce Rosalía, mi amiga, camelia deshojada,
con voz de tierra y pureza de ángel,
llorando tu muerte, caminando en la sombra
donde tu canción no pudo ser alegre silbido (...)

Mar Maior (1963)

A Rosalía

¿Que fas aí, en noite eterna, entre as estrelas
coa túa negra sombra acesa en tebra...?
E esa voz de campana, sen son e sen badal,
aboando no vento, entre a vida e a morte:
¿chamará aos que emigran, aos que choran,
aos que están sen lecer e sen fogar...?
¿Que ollan os teus ollos cheos de tristeza,
queimados polas bágoas, ardidos pola dor...?
Doce Rosalía, miña amiga, camelia desfollada,
con voz de terra e pureza de anxo,
a chorar a túa morte, camiñando na sombra
onde a túa canción non puido ser ledó asubío (...)

En 1942 Manuel María prosigue sus estudios en el Instituto de Enseñanza Media de Lugo, mas la muerte prematura de su padre parece tronzar su destino como estudiante, pues las posibilidades económicas familiares se reducían y la madre, sola y a cargo de cuatro hijos, y muy apegada a la tierra, era partidaria de que el hijo más mayor volviese para ayudar en las labores del hogar y abandonara la vida estudiantil lucense. No obstante, será el hermano del padre, el cura don Xosé, quien asuma la responsabilidad de la formación de Manuel María. Junto a él la convivencia con la

literatura continuará, pues su tío, hombre culto, poseía una extraordinaria biblioteca donde nuestro poeta nacional descubrió la filosofía, la teología y la literatura en varias lenguas.

Y de las lecturas aisladas e individuales de nuestro escritor a las tertulias literarias de café, auténticos foros de debate y reflexión en los años 50. Para Manuel María, la tertulia del “Méndez” en Lugo y más tarde la del “Español” en Santiago lo vinculan a la realidad literaria, mas también política y social, de su tiempo. La primera, *“unha tertulia viva, á que se ía incorporando xente moza que tiña preocupacións intelectuais e confiaba en que, algún día, España sería como os países europeos”*, acogía como contertulios a Otero Pedrayo, Luis Pimentel, Celestino Fernández de la Vega, Novoneyra, Ánxel Xohán, Cunqueiro, Aquilino Iglesia Alvariño, Luz Pozo o Ramón Piñeiro, donde se hablaba de libros, de cine o de fútbol, mas que, al tiempo, actuaban como canales de comunicación con la Galicia del exilio. Charlas y encuentros que colocan a Manuel María en el camino de la identificación plena con una Galicia concebida como nación, arropada entre una lengua y una cultura propia y con una historia expoliada y alienada.

Galicia otoñal de la decadencia,
hoguera de llama languidecida,
extraña memoria desvanecida,
mar ilimitado de paciencia.

Galicia vieja, pobre herencia,
patria avasallada y ofendida,
lástima espantosa, sometida
a siglos de dolor e impotencia.

Clava, en el fondo, buena simiente,
impone el derecho de vivir
y yergue tu voz airadamente.

Mira con firmeza tu porvenir.
¡Grita por la luz y por la gente
y comienza, sin más, a combatir!

Poemas ao Outono [*Poemas al otoño*]
(1977)

Galiza outonal da decadencia,
fogueira de chama amortecida,
estraña lembranza desvaída,
mar ilimitado de paciencia.

Galiza vella, pobre herencia,
patria asoballada e ofendida,
mágoa arrepiente, sometida
a séculos de dor e impotencia.

Chanta, no fondo, boa semente,
impón o dereito de vivir
e ergue a túa voz iradamente.

Olla con firmeza o teu porvir.
¡Berra pola luz e pola xente
e comeza, sen máis, a combatir!

El discurso existencialista de los primeros poemarios, encuadrado dentro de la corriente lírica denominada *Escola da Tebra*, y aquel otro que otorga a Galicia el papel de protagonista principal y musa inspiradora, se irá destejiendo para reconvertirse en una vasta variedad de discursos líricos cobijados en la rememoración de los diferentes episodios de nuestra historia, en la recreación de nuestros mitos, en la crítica contra las injusticias sociales cometidas en nombre del poder: los embargos de la tierra a los campesinos, la contaminación de los mares, las míseras condiciones laborales de los

trabajadores, la penuria económica y el sucesivo empobrecimiento a que se somete el país desde el Estado centralista y que conduce a la emigración de su pueblo. Motivos literarios nacidos de un yo lírico que revive en la palabra hecha poesía la convergencia y el compromiso político personal activo con el ideario nacionalista que mantendrá a lo largo de su vida y que lo convertirá en un escritor reclamado por el pueblo y cuya obra será de inmediato asumida e interiorizada espontáneamente a través de su adaptación musical, a semejanza de como había ocurrido un siglo antes con la obra lírica de Rosalía de Castro o Curros Enríquez.

Lamento de un emigrante

Mi corazón no está aquí: está en una tierra
tan lejana que casi se me olvida. Recuerdo
a todas horas mi país, la tierra de mi espíritu,
la patria de mi malestar y de mi amor,
la nación de mi cuita,
la cuna de cuanto fue para mí sueño y ansia.
Tengo necesidad de recordar para no morir.
Aquí todo me es ajeno: palabras,
gestos que no son para mí,
paisajes que no fueron hechos para mis ojos,
caminos por los que no me atrevo a caminar. (...)

Remol (1970)

Laio dun emigrante

O meu corazón non está aquí: está nunha terra
tan lonxana que case se me esquece. Lembro
acotío o meu país, a terra do meu espírito,
a patria do meu desacougo e do meu amor,
a nación da miña coita,
o berce de canto foi para min soño e arela.
Teño necesidade de lembrar para non morrer.
Aquí todo me é alleo: palabras,
xestos que non son para min,
paisaxes que non foron feitas para os meus ollos,
camiños polos que non me atrevo a camiñar. (...)

Y, a pesar de todo, o por cima de todo, la sobrevivencia combate desde la defensa de la poesía: “*Non imaxino a miña vida sen a poesía*”.

Oda a la Poesía

Te amé desde que abrí los ojos
a la luz virgen y desnuda de la mañana.
Llenaste mi vida con tu
resplandor de belleza no usada.
Aunque no te hubiera visto nunca
sentí tu presencia, total
e inmaculada, en mi endeble,
viejo y herido corazón.
Tú estás en todo. Eres todo.
Para ti no hay fronteras
ni cancelas. Atentan contra
ti todos aquellos que quieren

Ode á Poesía

Ameite dende que abrín os ollos
á luz virxe e núa da mañá.
Enchiche a miña vida co teu
resplandor de beleza non usada.
Aínda que non te ollara nunca
sentín a túa presenza, total
e inmaculada, no meu feble,
vello e ferido corazón.
Ti estás en todo. Es todo.
Para ti non hai fronteiras
nin cancelas. Atentan contra
ti todos aqueles que queren

detenerte, encasillarte, limitarte.
Siempre huyes. Y apareces siempre
desnuda, perfecta e inefable.
Perdona mi pobreza
y hazme, ¡oh Poesía!, digno y
merecedor de tus sagrados dones.

*As lúcidas lúas do Outono [Las lúcidas lunas del
Otoño](1988)*

coutarte, encasillarte, limitarte.
Sempre foxes. E apareces sempre
despida, perfecta e inefábel.
Perdoa a miña pobreza
e faime, ¡ouh Poesía!, digno e
merecente dos teus sagrados dons.

Desde la revelación más profundamente humana, íntima y solidaria vivida con
su compañera desde 1956, Saleta Goi.

Sé de un país...

Sé de un país que existe y no existe:
es una patria terrenal y humana
que envejece conmigo día a día.
Tengo en el recuerdo su aroma
a tierra húmeda, rosas y laurel.
Habitó sus ciudades ejemplares
hechas de amor, dolor y piedra grana
con árboles y calles silenciosas
que van a desembocar a plazas íntimas
de nombres de estrella o golondrina.
En mis ojos llevo sus paisajes,
la mágica geometría de sus casas,
su cielo limpio, azul-grisáceo,
surcado de leves nubes caminantes,
de nieblas vagas como anhelos
y luceros que queman como brasas.
En mis oídos guardo el sonido sutil
del viento cantando en los robles,
el musical murmullo de sus ríos,
el grito oscuro y fuerte de sus mares
y los versos que dicen las arboledas.
Esta patria existe. Yo vivo en ella.
No tiene odios, rencores ni envidias.
Nunca supe, ni sé, el nombre suyo.
Mas cuando deseo nombrar a este país
mis labios se llenan de luz
y, desde el fondo del ser, digo: SALETA.

O camiño é unha nostalxia [El camino es

Sei dun país...

Sei dun país que existe e non existe:
é unha patria terreal e humana
que envellece comigo día a día.
Teño na lembranza o seu recendo
a terra húmida, rosas e loureiro.
Habitó as súas cidades exemplares
feitas de amor, dor e pedra gra
con árbores e rúas silandeiras
que van desembocar a prazas íntimas
de nomes de estrela ou andoriña.
Nos meus ollos levo as súas paisaxes,
a máxica xeometría das súas casas,
o seu ceo limpo, azul-grisento,
sucado de leves nubes camiñantes,
de brétemas vagas como anceios
e luceiros que queiman como brasas.
Nos meus ouvidos gardo o son sutil
do vento cantando nos carballos,
o musical murmurio dos seus ríos,
o berro oscuro e forte dos seus mares
e os versos que din as arboredas.
Esta patria existe. Eu vivo nela.
Non ten odios, rancores nin envexas.
Nunca souben, nin sei, o nome seu.
Mais cando desexo nomear a este país
os meus beizos énchense de luz
e, dende o fondo do ser, digo: SALETA.

una nostalgia] (1985) |

Desde la creencia en el futuro de las palabras que nombraron y nombran nuestro mundo.

La palabra es la única llave que abre
nuestra intimidad y pone, a la
luz del sol y del plenilunio,
la encerrada soledad más oscura.
La palabra nombra y crea las cosas,
pone orden en el mundo
y armoniza toda la creación.
Cuando prostituimos la palabra
estamos invocando al demoníaco.
Y si dejamos morir una palabra
el universo entero
se duele de orfandad y desamparo.

As lúcidas lúas do Outono (1988)

A palabra é a única chave que abre
a nosa intimidade e pon, á luz
do sol e do luar,
a choída soedade máis escura.
A palabra nomea e crea as cousas,
pon orde no mundo
e harmoniza toda a creación.
Cando prostituímos a palabra
estamos invocando ao demoníaco.
E se deixamos morrer unha palabra
o universo enteiro
dóese de orfandade e desamparo.

Y desde la atenta defensa del alto valor de la amistad.

De amicitia

Estamos siempre en nosotros contra los demás,
contra todos los hombres,
contra todos los vientos,
contra todos los lobos,
contra todas las técnicas que hacen
del ser humano masa uniforme.
Parecemos pobres, humildes,
indefensas semillas de invernada
que cualquier heladita seca y mata.
Únicamente somos en los demás cuando
la flor rara y maravillosa de la amistad
nos abre, llena y agranda el corazón.

A luz resucitada (1984)

De amicitia

Estamos sempre en nós contra os demais,
contra todos os homes,
contra todos os ventos,
contra todos os lobos,
contra todas as técnicas que fan
do ser humano masa uniforme.
Semellamos pobres, humildes,
indefensas sementes de invernía
que calquera xeadíña murcha e mata.
Unicamente somos nos demais cando
a flor rara e marabillosa da amizade
nos abre, enche e agranda o corazón.

Mas también resiste la existencia el yo lírico en la ironía del verso como escondite y en el humor sarcástico como barrera defensiva ante la mirada de un mundo que no le gusta.

Oda a la guerra

La guerra es la salvación de la Humanidad,
hace avanzar la Ciencia, desarrolla
el pueblo, crea industrias importantes
y potentes, hace florecer la Economía
de una manera casi milagrosa, asegura
la paz, es constructiva, sirve
de inspiración a los cantos épicos,
fabrica héroes inmortales y legendarios.
En la guerra uno puede demostrar su
valor y su valer, ganar ascensos,
conseguir condecoraciones muy preciadas,
brillantes y honrosísimas. En tiempo
de guerra todo es progreso, alegría
y más abundancia. Misiles, tanques,
fusiles, pistolas, metralletas,
escuderías, cañones aéreos y antiaéreos,
bombas atómicas, de mano y de napalm
levantan una música dulce y armoniosa
que la gente escucha complacida
y elevada. Todos van a la muerte
muy felices, los heridos tienen en los labios
la flor de una sonrisa. No se derrama
sangre, ¡ay, eso no! Los campos
bombardeados e incendiados
se parecen a los jardines y a las mágicas
hogueras de San Juan.
Los hombres se olvidan de odiar
y aprenden a amarse de verdad.

Odes nun tempo de paz e alegría (1972)

Oda á guerra

A guerra é a salvación da Humanidade,
fai avanzar a Ciencia, desenrola
ao pobo, crea industrias importantes
e potentes, fai florecer a Economía
dun xeito case milagroso, asegura
a paz, é constructiva, serve
de inspiración aos cantos épicos,
fabrica heroes inmortais e lexendarios.
Na guerra un pode demostrar o seu
valor e o seu valer, gañar ascensos,
acadar condecoracións moi prezadas,
brillantes e honrosísimas. En tempo
de guerra todo é progreso, ledicia
e máis fartura. Mísiles, tanques,
fusiles, pistolas, metralletas,
escuadras, canóns aéreos e antiaéreos,
bombas atómicas, de mao e de napalm
erguen unha música doce e harmoniosa
que a xente escoita compracida
e enlevada. Todos van á morte
moi felices, os feridos teñen nos beizos
a flor dunha sorriso. Non se derrama
sangue, ¡ai, eso non! Os campos
bombardeados e incendiados
seméllanse aos xardíns e ás máxicas
fogueiras do San Xohan.
Os homes esquécense de odiar
e aprenden a amarse de verdade.

Aparte de haber firmado más de cuarenta poemarios, Manuel María dio para la historia de la literatura gallega un corpus narrativo, dramático y periodístico generoso y rico, muchas veces escondido en seudónimos y apodos que responden a opciones literarias o, en otras ocasiones, como refugio protector delante de la censura y de la represión franquista a la que no fue ajeno.

Su obra fue prestigiada y reconocida dentro y fuera de nuestras fronteras, siendo traducida al castellano, catalán, éuscaro, bretón, inglés, francés o húngaro, entre otras lenguas, lo que le confiere un perfil de escritor gallego universal, capaz de interesar a

todos los públicos sin perder su identidad propia ni renunciar a la lengua gallega como alimento de su producción literaria, porque, en palabras de nuestro poeta nacional “*defender a ultranza o noso non debe significar estar contra ningún*”^{*}.

La obra literaria y el ejemplo personal de Manuel María queda omnipresente en cualquier lugar de la geografía gallega a través de cientos de conferencias impartidas, de su fuerte implicación con la formación pedagógica gallega y en gallego y de la dinamización y apoyo constante en la constitución de diferentes plataformas culturales que el nacionalismo gallego creó a lo largo del siglo XX, conviviendo siempre, desde la generosidad, a la par de las generaciones más jóvenes como compañero y maestro.

Por siempre jamás y para siempre jamás Manuel María es vigencia pura en la voz del pueblo y en su obra literaria.

Sé lo que vale un verso

Sé que todos los versos del mundo
no valen lo que vale un hombre,
lo que vale
el grito dolorido de una madre,
el beso apasionado de los amantes
o el tierno aroma de una flor.
Sé que los versos no valen
pero sigo escribiendo sin parar.
Sigo escribiendo con cólera,
entusiasmo y pasión
por si consigo algo de poesía
-una hojita solo que mueve el viento-
entre la pamplina de mis
pobres palabras desnortadas.
Un verso nunca vale
lo que vale el trinar de un pájaro,
ni tiene la fuerza de un río
o el poder espantoso de una bala.
Pero yo sigo fiel, encadenado
a la música amorosa de las palabras.

Remol (1970)

Sei o que vale un verso

Sei que todos os versos do mundo
non valen o que vale un home,
o que vale
o berro dorido dunha nai,
o bico apaixonado dos amantes
ou o tenro recendo dunha flor.
Sei que os versos non valen
pero sigo escribindo sen parar.
Sigo escribindo con carraxe,
entusiasmo e paixón
por se acado algo de poesía
-unha folliña só que move o vento-
entre a faramalla das miñas
pobres verbas desnortadas.
Un verso nunca vale
o que vale o chío dun paxaro,
nin ten a forza dun río
ou o poder arrepiante dunha bala.
Pero eu sigo fidel, encadeado
á música amorosa das palabras.

^{*} Defender a ultranza lo nuestro no debe significar estar contra nadie.

MANUEL MARÍA
Mercedes Queixas Zas

**An initiative of the Asociación de Escritores en Lingua Galega
with the sponsorship of the S.A. de Xestión do Plan Xacobeo**

English versión by Manuel Armas

XACOBEO 2010
Galicia

Carné de identidade¹

Eu son Manuel María.
Nacín no 29, o 6 de Outono,
en Outeiro de Rei da Terra Chá.
Son dunha caste rexa de labregos
fieles á súa terra e ao seu Deus.

Agora son un namorado.

Eu son Manuel María,
cantor da Terra Chá que algunhos din.
Cantor da terra chá que leva un
clavada nas entrañas, penso eu.

Eu son Manuel María,
labrego con algo de poeta.
Por eso gardo as albas
no fondo dos meus ollos
e ando de vagar o meu camiño,
e pídolles ás cousas a súa tenrura
e aos homes pídolles verdade.

Non teño máis tarefa:
Son unha humilde folla que salaia
na noite escura movida polo vento.
Eu son Manuel María,
un son tan só, lonxano e feble.

Documentos persoais, 1958

Through the poetic word in free verse Manuel María Fernández Teixeiro introduces himself to us in the latest book of poems published in the fertile decade of the 50's in the 20th century, in a literary trajectory that starts to settle and consolidate after that lyric premiere in 1950 with the publication of *Muiñeiro de Brétemas*, the first

¹ *Identity card*

I am Manuel María. / I was born in 1929, on 6th October, / in Outeiro de Rei in A Terra Chá. / I come from a sturdy caste of farmworkers / faithful to their land and their God. /

Now I am one in love. /

I am Manuel María, / singer of the so called by some A Terra Chá. / Singer of the plain lands that one carries / nailed in one's heart, I think. /

I am Manuel María, / A farmworker with a bit of a poet. / That's why I keep dawns / at the bottom of my eyes / and walk slowly along my way, / and I ask from things their tenderness / and from men I ask truth. /

I haven't got any other task: / I am a humble leaf that sighs / in the dark night moved by the wind. / I am Manuel María, / only a sound, distant and feeble.

Personal documents, 1958

monolingual book of poems that came to light in the Galician postwar written by a youth with no literary links with the splendid cultural period before the war.

But this “Carné de identidade” [Identity card] puts our poet in a space and in a time.

The space, Outeiro de Rei, in A Terra Chá, region in the interior northern area of the Lugo province whose landscape combines hillocks crowned by forts -Castro de Viladonga- (Viladonga fort) with lagoons such as the one in Cospeito dozy in fertile plain fields.

The time, 6th October 1929. It can be said that his (bio)bibliography flows parallel to the happenings of a good part of the 20th century, marked, then, by two very different periods: war and postwar, that culminates in a long military dictatorship, and the period of the restoration of liberties from 1976 until the very time of his death in 2004.

I love A Terra Chá, always so mine.
I love A Terra Chá such as it is:
its sap runs in my blood
and its light illuminates my heart!

Terra Chá [Plain Fields], 1954

Eu amo a Terra Chá, sempre tan miña.
Eu amo a Terra Chá tal como é:
ja súa seiva corre no seu sangue
e alúmame, a súa luz, o corazón!

“Childhood is my true motherland. / My paradise lost” Manuel María remembers in *Mar Maior* (1963) in a chronological time when the Monarchy gives way to the 2nd Republic, elections are held to the Spanish Cortes (Spanish parliament), nationalism reorganizes round the Partido Galeguista (pro-Galicia Party) which achieves to be present at the Spanish Parliament with Castelao and Otero Pedrayo each occupying his seat as Galician representatives, the Estatuto de Autonomía de Galiza (Statute of Autonomy of Galicia) is passed and, finally, the civil war breaks out in 1936 which will not officially finish until 1939, although its meanness and desolation will go on during a hard postwar of persecution, death and retaliation.

During these first years in Outeiro de Rei life goes by, meanwhile, in the peace of childhood games with his brothers, in multiple learnings with Manuel de Paderna, extraordinary oral narrator who, *“conscientious and didactic, put forward a verse and we had to complete the stanza”*.

You know, Outeiro, that I am Hortas
and you recognize me as yours, even though
you don't love me and treat me as a foreigner.
My breed has its ancestors
in your ground and it was thrown
with your earth, dark and generous.
I am made of the slab with which my grandparents
built the house where I was born.
I declare myself a brother of chestnut trees,
of broom, of gorses, of camellia trees,

Ti sabes, Outeiro, que eu son Hortas
e recoñécesme por teu, aínda que
non me ames e me trates como alleo.
A miña caste ten os seus ancestros
no teu chao e torneada foi
coa terra túa, mouro e xenerosa.
Feito son da laxa coa que os avós
ergueron a casa en que nacín.
Proclámome irmao dos castiñeiros,
das xestas, dos toxos, dos camelios,

of birches, yews and oaks,
as the same greyish light illuminated us,
the same rains wore us
and an identical wind conferred us
the high gift of life and speech.

*Ritual para unha tribo capital de concello [Ritual
for a tribe capital of a city], 1986*

das abidueiras, teixos e carballos,
pois alumounos a mesma luz grisenta,
iguales choivas nos luíron
e un idéntico vento conferiunos
o alto don da vida e o da palabra.

It will be at an early age, and in a more scholarly atmosphere, when he discovers Galician literature by the hand and the privileged pedagogical labour of his teacher in Rábade, who, in the middle of 1940 and alien to the strong prohibition established by the dictatorial regime in what respected to the spreading of Galician language at school and the representative elements of our identity, dedicated his Saturday evening classes to reading in Galician the work of our classics. And beyond this, the discovery will continue at his own family home, among his father's books, where he was able to read *Cantares gallegos* by Rosalía de Castro and several plays by Carré Avarelllos.

To Rosalía

What are you doing there, in eternal night, amidst the stars
with your black shadow lit in darkness?
and that bell voice, with no sound and no clapper,
buoying in the wind, between life and death:
Will it be summoning those who emigrate, those that weep,
those with no ease and no home...?
What are your eyes looking at full of sadness,
burnt by tears, scorched by pain...?
Sweet Rosalía, my friend, ripped camellia,
with earth voice and an angel's purity,
to cry your death, walking in the shade
where your song could not be a happy whistle (...)

Mar Maior [Bigger Sea], 1963

A Rosalía

¿Que fas aí, en noite eterna, entre as estrelas
coa túa negra sombra acesa en tebra...?
E esa voz de campana, sen son e sen badal,
aboando no vento, entre a vida e a morte:
¿chamará aos que emigran, aos que choran,
aos que están sen lecer e sen fogar...?
¿Que ollan os teus ollos cheos de tristeza,
queimados polas bágoas, ardidos pola dor...?
Doce Rosalía, miña amiga, camelia desfollada,
con voz de terra e pureza de anxo,
a chorar a túa morte, camiñando na sombra
onde a túa canción non puido ser ledó asubío (...)

In 1942 Manuel María continues his studies at Instituto de Ensino Medio in Lugo, but the premature death of his father seems to break his destiny as a student, as the economic possibilities of the family were reduced and his mother, alone and with four children in her charge, and very earth-loving, was in favour of her eldest son returning to help with home chores and giving up student life in Lugo. Meanwhile, it will be his father's brother, the priest Don Xosé, who will assume the responsibility for the education of Manuel María. At the same time he will continue his cohabitation with

literature, as his uncle, a cultivated man, possessed an extraordinary library where our national poet discovered philosophy, theology and literature in various languages.

And from the individual and isolated readings of our writer to the cafe literary gatherings, genuine forums for debate and reflection in the 50's. For Manuel María, the gathering at "Méndez" in Lugo and later on at the "Español" in Santiago linked him to the literary reality, but also to the political and social ones, of his time. The first one, *"a lively gathering, which young people were joining, young people who had intellectual worries and hoped that, some day, Spain would be like the European countries"*, welcomed participants such as Otero Pedrayo, Luís Pimentel, Celestino Fernández de la Vega, Novoneyra, Ánxel Xohán, Cunqueiro, Aquilino Iglesia Alvariño, Luz Pozo or Ramón Piñeiro, where they conversed about books, cinema or football, but who, at the same time, acted as communication channels with the exiled Galiza. Talks and meetings that put Manuel María on the way to the complete identification with a Galiza conceived as a nation, shielded by a language and a culture of its own and with a pillaged and alienated history.

Galiza autumnal of decay,
bonfire of deadened flame,
strange faded remembrance,
boundless sea of patience.

Galiza old, poor inheritance,
subjugated and offended motherland,
horrific grief, submitted
to centuries of pain and impotence.

Plant, at the bottom, good seed,
impose the right to live
and raise your voice in anger.

Look at your future with firmness.
Yell for light and the people
and start, with no delay, to fight!

Poemas ao Outono [Poems to Autumn],
1977

Galiza outonal da decadencia,
fogueira de chama amortecida,
estraña lembranza desvaída,
mar ilimitado de paciencia.

Galiza vella, pobre herencia,
patria asoballada e ofendida,
mágoa arrepiante, sometida
a séculos de dor e impotencia.

Chanta, no fondo, boa semente,
impón o dereito de vivir
e ergue a túa voz iradamente.

Olla con firmeza o teu porvir.
¡Berra pola luz e pola xente
e comeza, sen máis, a combatir!

The existentialist speech of the early books of poems, classified within the lyric current named *Escola da Tebra* (School of Darkness), and that other one that gives Galiza the roles of leading character and inspirational muse, will start to unravel to become a broad variety of lyrical speeches sheltered in the remembrance of the different episodes of our history, in the recreation of myths of our own, in the criticism of social injustices committed in the name of power: seizures of land from farmworkwers, pollution of seas, mean working conditions of workers, economic penury and the consequent impoverishment to which the country is forced from the

central state and that drives its people to migration. Literary motives born from a lyric ego that revives in the speech made poetry the convergence and the active political personal compromise with the nationalist ideology that he will keep throughout his life and that will make of him a writer demanded by the people and whose work will be immediately assumed and internalized spontaneously through its musical adaptation, such as it had happened a century before with the lyrical work by Rosalía de Castro or Curros Enríquez.

Wail of an emigrant

My heart isn't here: it is in a land
so far away that I almost forget. I remember
daily my country, the land of my spirit,
the motherland of my uneasiness and of my love,
the nation of my trouble,
the cradle of all that for me was dream and desire.
I need to remember so that I do not die.
Here everything is alien for me: speech,
gestures that are not for me,
landscapes that were not made for my eyes,
paths along which I do not dare to walk. (...)

Remol [Embers], 1970

Laio dun emigrante

O meu corazón non está aquí: está nunha terra
tan lonxana que case se me esquece. Lembro
acotío o meu país, a terra do meu espírito,
a patria do meu desacougo e do meu amor,
a nación da miña coita,
o berce de canto foi para min soño e arela.
Teño necesidade de lembrar para non morrer.
Aquí todo me é alleo: palabras,
xestos que non son para min,
paisaxes que non foron feitas para os meus ollos,
camiños polos que non me atrevo a camiñar. (...)

And, in spite of it all, or above it all, survival strives from the defence of poetry: "*I can't imagine my life without poetry*".

Ode to Poetry

I loved you since I opened my eyes
to the virginal and naked morning light.
You filled my life with your
brightness of unused beauty.
Even I never saw you
I felt your presence, total
and immaculate, in my feeble,
old and wounded heart.
You are in everything. You are everything.
For you there are no frontiers
or doors. All those who want
to fence you in, categorize, limit you,
attempt against you.
You always flee. And always appear

Ode á Poesía

Ameite dende que abrín os ollos
á luz virxe e núa da mañá.
Enchiche a miña vida co teu
resplandor de beleza non usada.
Aínda que non te ollara nunca
sentín a túa presenza, total
e inmaculada, no meu feble,
vello e ferido corazón.
Ti estás en todo. Es todo.
Para ti non hai fronteiras
nin cancelas. Atentan contra
ti todos aqueles que queren
coutarte, encasillarte, limitarte.
Sempre foxes. E apareces sempre

naked, perfect, ineffable.
Forgive my poverty
and make me, oh Poetry, worthy and
deserver of your sacred gifts.

*As lúcidas lúas do Outono [The Lucid
Autumn Moons], 1988*

despida, perfecta e inefábel.
Perdoa a miña pobreza
e faime, ¡ouh Poesía!, digno e
merecente dos teus sagrados dons.

From the deepest human revelation, intimate and solidary lived with his partner
since 1956, Saleta Gori.

I know of a country ...

I know of a country that exists and does not exist:
it is an earthy and human motherland
that gets older with me day by day.
I have in my memory its smell
of wet earth, roses and laurel.
I inhabit its exemplary cities
made of love, pain and grainy stone
with trees and silent streets
that come out onto intimate squares
with names of a star or a swallow.
In my eyes I carry its landscapes,
the magical geometry of its houses,
its clear sky, blue-greyish,
sailed by light walking clouds,
by mists vage as desires
and by bright stars that burn like embers.
In my ears I keep the subtle sound
of the wind singing among oaks,
the musical murmur of its rivers,
the dark and strong yell of its seas
and the verses that groves utter.
This motherland exists. I live in it.
It has no hatreds, grudges or envies.
I never knew, nor do I know, its name.
But when I want to name this country
my lips fill up with light
and, from the deepest of my being, I say SALETA.

*O camiño é unha nostalxia [The way is a
homesickness], 1985*

Sei dun país...

Sei dun país que existe e non existe:
é unha patria terreal e humana
que envellece comigo día a día.
Teño na lembranza o seu recendo
a terra húmida, rosas e loureiro.
Habito as súas cidades exemplares
feitas de amor, dor e pedra gra
con árbores e rúas silandeiras
que van desembocar a prazas íntimas
de nomes de estrela ou andoriña.
Nos meus ollos levo as súas paisaxes,
a máxica xeometría das súas casas,
o seu ceo limpo, azul-grisento,
sucado de leves nubes camiñantes,
de brétemas vagas como anceios
e luceiros que queiman como brasas.
Nos meus ouvidos gardo o son sutil
do vento cantando nos carballos,
o musical murmurio dos seus ríos,
o berro escuro e forte dos seus mares
e os versos que din as arboredas.
Esta patria existe. Eu vivo nela.
Non ten odios, rancores nin envexas.
Nunca souben, nin sei, o nome seu.
Mais cando desexo nomear a este país
os meus beizos éñchense de luz
e, dende o fondo do ser, digo: SALETA.

From the belief in the future of the words that gave a name to and name our world.

Speech is the only key that opens
our intimacy and makes, to the light
of the sun and of the moon,
the enclosed loneliness darker.
Speech names and creates things,
establishes an order in the world
and harmonizes the whole creation.

When we prostitute speech
we are invoking the demoniac.
And if we let a word die
the whole universe
hurts for orphanhood and neglect.

*As lúcidas lúas de Outono [The Lucid
Autumn Moons], 1988*

A palabra é a única chave que abre
a nosa intimidade e pon, á luz
do sol e do luar,
a choída soedade máis escura.
A palabra nomea e crea as cousas,
pon orde no mundo
e harmoniza toda a creación.
Cando prostituímos a palabra
estamos invocando ao demoníaco.
E se deixamos morrer unha palabra
o universo enteiro
dóese de orfandade e desamparo.

And from the careful defence of the high value of friendship.

De amicitia

We are always in ourselves against the others,
against all men,
against all winds,
against all wolfs,
against all the techniques that make
a uniform mass from the human being.
We look like poor, humble,
defenceless seeds of winter
that any little freeze withers and kills.
We only are in the others when
the rare and beautiful flower of friendship
opens, fills up and makes our heart bigger.

A luz resucitada [The resurrected light], 1984

De amicitia

Estamos sempre en nós contra os demais,
contra todos os homes,
contra todos os ventos,
contra todos os lobos,
contra todas as técnicas que fan
do ser humano masa uniforme.
Semellamos pobres, humildes,
indefensas sementes de invernía
que calquera xeadíña murcha e mata.
Unicamente somos nos demais cando
a flor rara e marabillosa da amizade
nos abre, enche e agranda o corazón.

But the lyrical ego also resists existence in the irony of the verse as a hide out and in sarcastic humour as a defensive barrier before a world he does not like.

Ode to war

War is the salvation of Humankind,

Oda á guerra

A guerra é a salvación da Humanidade,

it makes Science advance, develops
 the people, creates important and strong
 industries, it makes Economy flourish
 in an almost miraculous way, maintains
 peace, it's constructive, serves
 As inspiration for epic chants,
 makes immortal and legendary heroes.
 In a war one can show his
 courage and worth, win promotions,
 get very appreciated medals,
 brilliant and most honourable. In time
 of war everything is progress, happiness
 and also surfeit. Missiles, tanks,
 rifles, guns, machine guns,
 squads, aircraft and antiaircraft cannons,
 atomic bombs, hand grenades, napalm bombs
 rise a sweet and harmonious music
 which people listen to pleased
 and elevated. Everyone goes towards death
 very happy, the wounded have on their lips
 the flower of a smile. Blood is not spilt,
 no, not that! The bombarded
 and burnt fields
 look like gardens, and the magical
 bonfires of Midsummer's Day.
 Men forget to hate
 and learn how to truly love each other.

*Odes nun tempo de paz e alegría [Odes in a time
 of peace and happiness], 1972*

fai avanzar a Ciencia, desenrola
 ao pobo, crea industrias importantes
 e potentes, fai florecer a Economía
 dun xeito case milagroso, asegura
 a paz, é constructiva, serve
 de inspiración aos cantos épicos,
 fabrica heroes inmortais e lexendarios.
 Na guerra un pode demostrar o seu
 valor e o seu valer, gañar ascensos,
 acadar condecoracións moi prezadas,
 brillantes e honrosísimas. En tempo
 de guerra todo é progreso, ledicia
 e máis fartura. Mísiles, tanques,
 fusiles, pistolas, metralletas,
 escuadras, canós aéreos e antiaéreos,
 bombas atómicas, de mao e de napalm
 erguen unha música doce e harmoniosa
 que a xente escoita compracida
 e enlevada. Todos van á morte
 moi felices, os feridos teñen nos beizos
 a flor dunha sorriso. Non se derrama
 sangue, ¡ai, eso non! Os campos
 bombardeados e incendiados
 seméllanse aos xardíns e ás máxicas
 fogueiras do San Xohan.
 Os homes esquécense de odiar
 e aprenden a amarse de verdade.

Beyond having signed more than forty books of poems, Manuel María gave to the history of Galician literature a narrative corpus, dramatic and journalistic generous and rich, many times hidden under pseudonyms and nick names that correspond to literary options or, in other occasions, as a sheltering refuge against the censorship and the Francoist repression of which he was not unaware.

His work has been credited and acknowledged in and out of our frontiers, having been translated into Spanish, Catalan, Basque, Breton, English, French or Hungarian among other languages, what gives him the profile of a universal Galician writer, capable of interesting all publics without losing his own identity or renouncing Galician language as the food of his literary production, because, in the very words of our national poet "*to defend ours out-and-out must not mean to be against any one*".

The literary work and the personal example of Manuel Maria stays omnipresent in any place of the Galician geography through hundreds of lectures given, his strong involvement in the Galician pedagogical education and its impartment in Galician and

the dynamization and constant support in the constitution of different cultural platforms that Galician nationalism created along the 20th century, living together, always from generosity, with the newer generations as companion and teacher.

For ever and ever Manuel María is pure validity in the people's voice and in his literary work.

I know what a verse is worth

I know that all the verses in the world
are not worth what a man is worth,
 what is worth
 the painful yell of a mother,
 the passionate kiss of lovers
 or the tender smell of a flower.
I know that verses are good for nothing
but I keep on writing non-stop.
 I keep on writing with anger,
 enthusiasm and passion
 in case I can achieve some poetry
-a little leaf only that the wind moves-
 amid the pomposity of my
 poor northnessless words.
 A verse is never worth
what the twitter of a bird is worth,
 nor has it the force of a river
 or the horrific power of a bullet.
 But I continue loyal, chained
 to the loving music of words.

Remol [Embers], 1970

Sei o que vale un verso

Sei que todos os versos do mundo
non valen o que vale un home,
 o que vale
 o berro dorido dunha nai,
 o bico apaixonado dos amantes
 ou o tenro recendo dunha flor.
Sei que os versos non valen
pero sigo escribindo sen parar.
Sigo escribindo con carraxe,
 entusiasmo e paixón
 por se acado algo de poesía
-unha folliña só que move o vento-
 entre a faramalla das miñas
 pobres verbas desnortadas.
 Un verso nunca vale
 o que vale o chío dun paxaro,
 nin ten a forza dun río
ou o poder arrepiante dunha bala.
Pero eu sigo fidel, encadeado
 á música amorosa das palabras.

MANUEL MARÍA
Mercedes Queixas Zas

**Une initiative de l'Association d'Écrivains en Langue Galicienne
avec le parrainage de la S. A. de Xestión do Plan Xacobeo**

Version française de Raúl G. Pato

asociación de
escritores
en lingua galega
www.aelg.org

XACOBEO 2010
Galicia

Carné de identidade¹

Eu son Manuel María.
Nacín no 29, o 6 de Outono,
en Outeiro de Rei da Terra Chá.
Son dunha caste rexa de labregos
fieles á súa terra e ao seu Deus.

Agora son un namorado.

Eu son Manuel María,
cantor da Terra Chá que algunhos din.
Cantor da terra chá que leva un
clavada nas entrañas, penso eu.

Eu son Manuel María,
labrego con algo de poeta.
Por eso gardo as albas
no fondo dos meus ollos
e ando de vagar o meu camiño,
e pídolles ás cousas a súa tenrura
e aos homes pídolles verdade.

Non teño máis tarefa:
Son unha humilde folla que salaia
na noite escura movida polo vento.
Eu son Manuel María,
un son tan só, lonxano e feble.

Documentos persoais, 1958

¹ Carte d'Identité

Je suis Manuel Maria. / Je suis né en 1929, le 6 octobre, / à Outeiro de Rei dans la Terra Chá. / Je suis d'une race ferme de paysans / fidèles à leur terre et à leur Dieu. // Maintenant je suis un amoureux. // Je suis Manuel Maria, / chanteur de la Terra Chá comme quelque'un le dit. / Un chanteur de la plaine que je porte / clouée dans mes viscères, je pense. // Je suis Manuel Maria, / paysan avec quelque chose de poète. / C'est pour cela que je garde les aubes / dans la profondeur de mes yeux / et que je parcours lentement mon chemin, / et que je demande aux choses leur tendresse / et que je demande aux hommes sincérité. // Je n'ai pas d'autre tâche: / Je suis une feuille humble qui soupire / dans la nuit obscure mue par le vent. / Je suis Manuel Maria, / un son seulement, lointain et faible.

[Documents personnels], 1958

C'est avec une poésie en vers libre que Manuel Maria Fernández Teixeiro se présente lui même dans le dernier livre de poèmes édité dans la décennie fertile des années 50 du XXe siècle, dans une trajectoire littéraire qui se forge et se consolide après son début lyrique en 1950 avec la publication de *Muiñeiro de Bretemas [Meunier de brouillards]*, premier livre de poèmes monolingue qui apparaît dans l'après-guerre galicienne écrit par un jeune homme sans lien littéraire avec la splendide étape culturelle d'avant-guerre.

Mais cette *Carte d'Identité* situe notre poète dans un espace et dans un temps. L'espace, Outeiro de Rei, dans le Terra Chá, une région de la zone du nord et de l'intérieur de la province de Lugo dont le paysage combine des collines couronnées par des castros antiques -Camp de Viladonga- avec des lagunes comme celle de Cospeito endormies sur des terrains plats et fertiles. Le temps, le 6 octobre 1929. On peut dire que sa (bio)bibliographie s'écoule en parallèle à une bonne partie du XXe siècle, définie, par conséquent, par deux étapes bien différentes: la guerre et l'après-guerre, qui culmine avec une longue dictature militaire, et l'étape de restauration de la liberté à partir de 1976 jusqu'à l'époque même de sa mort, dans l'automne de 2004.

J'aime la Terra Chá, toujours si mienne.
J'aime Terra Chá comme elle est:
Sa sève court dans son sang
et sa lumière éclaire mon coeur!

Terra Chá, 1954

Eu amo a Terra Chá, sempre tan miña.
Eu amo a Terra Chá tal como é:
ja súa seiva corre no seu sangue
e alúmame, a súa luz, o corazón!

"*L'enfance est ma patrie / vraie. / Mon paradis perdu*" Manuel Marie rappelle dans *Mar Maior [La mer plus grande]* (1963) dans le temps chronologique où la II République s'instaure après la Monarchie, sont célébrées des élections aux Cortes espagnols, le nationalisme est réorganisé autour du Parti Galeguista, qui finalement est présent dans le Parlement espagnol avec Castelao et Otero Pedrayo quand ils occupent leur siège respectif comme représentants galiciens, le Statut d'Autonomie de la Galice est approuvé et, enfin, la guerre civile éclate en 1936 et ne finira pas officiellement jusqu'en 1939, bien que ses misères et désolations continueront dans une après-guerre dure avec des persécutions, des morts et des représailles.

Pendant ces premières années dans Outeiro de Rei la vie s'écoule, cependant, avec la tranquillité des jeux de l'enfance avec ses frères, avec les apprentissages multiples avec Manuel de Paderna, un conteur extraordinaire qui, "*conscientieux et didactique, nous proposait un vers et nous devions compléter la strophe*".

Tu sais, Outeiro, que je suis Hortas
et tu me reconnais comme le tien, bien que
tu ne m'aimes pas et tu me traites comme autrui.

Ti sabes, Outeiro, que eu son Hortas
e recoñecesme por teu, aínda que
non me ames e me trates como alleo.

Ma race a ses ancêtres
 dans ton sol et il est été tournée
 avec ta terre, maure et généreuse.
 Je suis fait de la pierre avec laquelle mes grands-pères
 ont dressé la maison ou je suis né.
 Je me déclare frère des châtaigniers,
 des genêts, des ajoncs, des camélias,
 des bouleaux, des ifs et des chênes,
 puisque la même lumière grisâtre les a éclairé,
 des pluies égales nous ont dilué
 et un même vent leur a donné
 le grand don de la vie et du mot.

Ritual para unha tribo capital de concello
[Rituel pour une tribu capitale de municipalité] (1986)

A miña caste ten os seus ancestros
 no teu chao e torneada foi
 coa terra túa, mouro e xenerosa.
 Feito son da laxa coa que os avós
 ergueron a casa en que nacín.
 Proclámome irmao dos castiñeiros,
 das xestas, dos toxos, dos camelios,
 das abidueiras, teixos e carballos,
 pois alumounos a mesma luz grisenta,
 iguais choivas nos luíron
 e un idéntico vento conferiunos
 o alto don da vida e o da palabra.

C'est dans un âge précoce, et dans une atmosphère plus académique, qu'il découvrira la littérature galicienne de la main de son maître de Rábade et de son travail pédagogique privilégié qui, en pleine 1940 et contre la forte prohibition promulguée par le régime dictatorial contre la divulgation dans l'école de la langue galicienne et des éléments représentatifs de l'identité de notre pays, dédiait les cours de l'après-midi samedi à lire en langue galicienne l'oeuvre de nos classiques. Et, de plus, la découverte continuera dans sa propre maison, entre les livres du père, où il a pu lire *Cantares gallegos [Poèmes Galiciennes]* de Rosalía de Castro et quelques pièces de théâtre de Carré Avarellós.

Pour Rosalía

Qu'est ce que tu fais là, dans une nuit éternelle, entre les étoiles
 avec ton ombre noire allumée dans les ténèbres... ?
 Et cette voix de cloche, sans son et sans battant,
 en flottant dans le vent, entre la vie et la mort:
 Est-ce qu'elle appellera ceux qui émigrent, ceux qui pleurent,
 ceux qui sont sans repos et sans foyer... ?
 Que regardent tes yeux pleins de tristesse,
 brûlés par les larmes, brûlés par la douleur ... ?
 Douce Rosalía, mon amie, un camélia effeuillé,
 avec voix de terre et pureté d'ange,
 à pleurer ta mort, en marchant dans l'ombre
 où ta chanson n'a pas pu être sifflement heureux (...)

Mar Maior
[La mer plus grande] (1963)

A Rosalía

¿Que fas aí, en noite eterna, entre as estrelas
 coa túa negra sombra acesa en tebra...?
 E esa voz de campana, sen son e sen badal,
 aboando no vento, entre a vida e a morte:
 ¿chamará aos que emigran, aos que choran,
 aos que están sen lecer e sen fogar...?
 ¿Que ollan os teus ollos cheos de tristeza,
 queimados polas bágoas, ardidos pola dor...?
 Doce Rosalía, miña amiga, camelia desfollada,
 con voz de terra e pureza de anxo,
 a chorar a túa morte, camiñando na sombra
 onde a túa canción non puido ser ledo asubío (...)

En 1942 Manuel Marie poursuit ses études dans le Lycée d'Enseignement Secondaire de Lugo, mais la mort prématurée de son père paraît casser son destin

comme étudiant, puisque les possibilités économiques familiales étaient réduites et la mère, seule et avec quatre enfants à sa charge, et très attachée à la terre, elle était partisane que le fils le plus âgé rentre pour aider aux tâches ménagères et abandonne la vie d'étudiant à Lugo. Cependant, ce sera le frère du père, le prêtre M. Xosé, qui assume la responsabilité de la formation de Manuel María. En même temps la vie en commun avec la littérature continuera, puisque son oncle, un homme cultivé, possédait une bibliothèque extraordinaire où notre poète national découvrira la philosophie, la théologie et la littérature en plusieurs langues.

Et des lectures isolées et individuelles de notre écrivain aux réunions littéraires dans le café, authentiques forums de débat et de réflexion dans les années 50. Pour Manuel María, la réunion du "Méndez" à Lugo et plus tard celle de "l'Espagnol" à Santiago le lient à la réalité littéraire, mais aussi politique et sociale, de son temps. La première, "une réunion informelle vive, à laquelle s'incorporaient des jeunes qui avaient des préoccupations intellectuelles et avaient confiance qu'un jour, l'Espagne serait comme les pays européens", accueillait comme membres habitués Otero Pedrayo, Luís Pimentel, Celestino Fernández de la Vega, Novoneyra, Ánxel Xohán, Cunqueiro, Aquilino Iglesia Alvariño, Luz Pozo ou Ramón Piñeiro, où ils parlaient de livres, du cinéma ou du football, mais, en même temps, qu'agissaient comme canaux de communication avec la Galice de l'exil. Des conversations et des rencontres qui placent Manuel María dans le chemin de la pleine identification avec une Galice conçue comme une nation, protégée avec une langue et une culture propre et avec une histoire spoliée et aliénée.

Galice automnale de la décadence,
bûcher de flamme amortie,
étrange souvenir disparu,
mer illimitée de patience.

La vieille Galice, une pauvre hérédité,
une patrie dominée et offensée,
une blessure épouvantable, soumise
à des siècles de douleur et d'impuissance.

Plante, dans le plus profond, une bonne graine,
Impose le droit de vivre
et hausse ta voix furieusement.

Regarde avec fermeté ton avenir.
Crie pour la lumière et pour les gens
et commence, sans plus, à combattre!

Galiza outonal da decadencia,
fogueira de chama amortecida,
estraña lembranza desvaída,
mar ilimitado de paciencia.

Galiza vella, pobre herencia,
patria asoballada e ofendida,
mágoa arrepiante, sometida
a séculos de dor e impotencia.

Chanta, no fondo, boa semente,
impón o dereito de vivir
e ergue a túa voz iradamente.

Olla con firmeza o teu porvir.
¡Berra pola luz e pola xente
e comeza, sen máis, a combatir!

Poemas ao Outono
[Des poèmes à l'Automne] (1977)

Le discours existentialiste des premiers livres, encadré à l'intérieur du mouvement lyrique dénommé l'École des Ténèbres, et cet autre qui donne à la Galice le rôle de protagoniste et muse inspiratrice, se détiendra à la fin de se transformer en une vaste variété de discours lyriques qui insèrent avec le souvenir de différents épisodes de notre histoire, dans la récréation de nos mythes, dans la critique contre les injustices sociales commises au nom du pouvoir: les embargos de la terre aux paysans, la contamination des mers, les conditions misérables de travail des travailleurs, la pénurie économique et l'appauvrissement successif auquel l'état centraliste soumet le pays et qui conduit à l'émigration de son peuple. Des sujets littéraires nés d'un moi lyrique qui, à travers de son parole se transforme en poésie, actualise la convergence et l'engagement politique personnel actif avec l'idéologie nationaliste qu'il nourrira tout au long de sa vie et qui le convertira en écrivain consacré par le peuple et dont l'oeuvre sera immédiatement assumée et intériorisée spontanément à travers son adaptation musicale, comme c'était arrivé un siècle avant avec l'oeuvre lyrique de Rosalía de Castro ou de Curros Enríquez.

La lamentation d'un émigrant

Mon coeur n'est pas ici : il est dans une terre
si lointaine que presque je l'oublie. Je me rappelle
à toute heure mon pays, la terre de mon esprit,
la patrie de mon inquiétude et de mon amour,
la nation de ma peine,
le berceau de tout ce qu'a été pour moi un rêve et un désir.
J'ai besoin de me rappeler pour ne pas mourir.
Ici tout est d'autrui : des mots,
des grimaces qui ne sont pas pour moi,
des paysages qui n'ont pas été faits pour mes yeux,
des chemins sur lesquels je n'ose pas marcher. (...)

Remol
[Braises] (1970)

Laio dun emigrante

O meu corazón non está aquí: está nunha terra
tan lonxana que case se me esquece. Lembro
acotío o meu país, a terra do meu espírito,
a patria do meu desacougo e do meu amor,
a nación da miña coita,
o berce de canto foi para min soño e arela.
Teño necesidade de lembrar para non morrer.
Aquí todo me é alleo: palabras,
xestos que non son para min,
paisaxes que non foron feitas para os meus ollos,
camiños polos que non me atrevo a camiñar. (...)

Et, malgré tout, ou sur tout, sa survie combat à partir de la défense de la poésie :
"je n' imagine pas ma vie sans la poésie".

Ode à la Poésie

Je t'ai aimé depuis que j'ai ouvert les yeux
à la lumière vierge et nue du matin.
Tu as rempli ma vie
avec ton éclat de beauté non usée.
Bien que je ne t'ai jamais vue

Ode á Poesía

Ameite dende que abrín os ollos
á luz virxe e núa da mañá.
Enchiche a miña vida co teu
resplandor de beleza non usada.
Aínda que non te ollara nunca

j'ai senti ta présence, totale
et immaculée, dans mon faible coeur,
vieux et blessé.
Tu es dans toutes les choses. Tu es tout.
Pour toi il n'y a pas de frontières
ni de grilles. Tous attentent
contre toi ceux qui veulent
t'arrêter, te classer, te limiter.
Tu fuis toujours. Et tu apparais toujours
nue, parfaite et ineffable.
Pardonne ma pauvreté
et fais-moi, oh Poésie!, digne et méritant
de tes dons sacrés.

As lúcidas lúas do Outono
[Les lunes brillantes de l'Automne] (1988)

sentín a túa presenza, total
e inmaculada, no meu feble,
vello e ferido corazón.
Ti estás en todo. Es todo.
Para ti non hai fronteiras
nin cancelas. Atentan contra
ti todos aqueles que queren
coutarte, encasillarte, limitarte.
Sempre foxes. E apareces sempre
despida, perfecta e inefábel.
Perdoa a miña pobreza
e faime, jouh Poesía!, digno e
merecente dos teus sagrados dons.

Il combat aussi à partir de la révélation plus profondément humaine, intime et solidaire vécue avec sa compagne dès 1956, Saleta Goi.

Je connais un pays

Je connais un pays qui existe et n'existe pas:
c'est une patrie terrestre et humaine
qui vieillit avec moi de jour en jour.
J'ai dans ma mémoire son parfum
de terre humide, de roses et de laurier.
J'habite ses villes exemplaires
construites avec amour, douleur et granit,
avec arbres et rues silencieuses
qui débouchent sur des places intimes
avec des noms d'étoile ou d'hirondelle.
Dans mes yeux je porte ses paysages,
la géométrie magique de ses maisons,
son ciel propre, bleu-grisâtre,
sillonné par des nuages légers,
par des brouillards vagues comme des désirs
et des étoiles qui brûlent comme des braises.
Dans mes oreilles je garde le son subtil
du vent qui chante dans les chênes,
le murmure musical de ses fleuves,
le cri obscur et fort de ses mers
et des vers que récitent les bois.

Sei dun país...

Sei dun país que existe e non existe:
é unha patria terreal e humana
que envellece comigo día a día.
Teño na lembranza o seu recendo
a terra húmida, rosas e loureiro.
Habito as súas cidades exemplares
feitas de amor, dor e pedra gra
con árbores e rúas silandeiras
que van desembocar a prazas íntimas
de nomes de estrela ou andoriña.
Nos meus ollos levo as súas paisaxes,
a máxica xeometría das súas casas,
o seu ceo limpo, azul-grisento,
sucado de leves nubes camiñantes,
de brétemas vagas como anceios
e luceiros que queiman como brasas.
Nos meus ouvidos gardo o son sutil
do vento cantando nos carballos,
o musical murmurio dos seus ríos,
o berro escuro e forte dos seus mares
e os versos que din as arboredas.

Cette patrie existe. J'habite en elle.
Elle n'a pas d'haïne, de rancunes ni d'envies.
Je ne sut jamais, ni sais, son nom.
Mais quand je veux nommer ce pays
mes lèvres se remplissent de lumière
et, du plus profond de mon être, je dis: SALETA.

O camiño é unha nostalxia
[Le chemin est une nostalgie] (1985)

Esta patria existe. Eu vivo nela.
Non ten odios, rancores nin envexas.
Nunca souben, nin sei, o nome seu.
Mais cando desexo nomear a este país
os meus beizos éenchense de luz
e, dende o fondo do ser, digo: SALETA.

Depuis la certitude du futur des mots qui ont désigné et désignent notre monde:

Le mot est la seule clef qui ouvre
notre intimité et fait paraître,
avec la lumière du soleil et avec l'éclat de la lune,
la solitude cloîtrée la plus obscure.
Le mot désigne et crée les choses,
met en ordre le monde
et harmonise toute la création.
Quand nous prostituons le mot
nous invoquons le démon.
Et si nous laissons mourir un mot
l'univers entier
se plaint d'être orphelin et abandonné.

As lúcidas lúas do Outono
[Les lunes brillantes de l'Automne] (1988)

A palabra é a única chave que abre
a nosa intimidade e pon, á luz
do sol e do luar,
a choída soedade máis escura.
A palabra nomea e crea as cousas,
pon orde no mundo
e harmoniza toda a creación.
Cando prostituímos a palabra
estamos invocando ao demoníaco.
E se deixamos morrer unha palabra
o universo enteiro
dóese de orfandade e desamparo.

Et depuis la défense attentive de la grande valeur de l'amitié.

De amicitia

Nous sommes toujours dans nous contre les autres,
contre tous les hommes,
contre tous les vents,
contre tous les loups,
contre toutes les techniques qui font
de l'être humain une masse uniforme.
Nous semblons pauvres, humbles,
graines sans défense de l'hiver
que n'importe quelle petite gelée dessèche et tue.
Nous sommes uniquement dans les autres quand

De amicitia

Estamos sempre en nós contra os demais,
contra todos os homes,
contra todos os ventos,
contra todos os lobos,
contra todas as técnicas que fan
do ser humano masa uniforme.
Semellamos pobres, humildes,
indefensas sementes de invernia
que calquera xeadia murcha e mata.
Unicamente somos nos demais cando

la fleur rare et merveilleuse de l'amitié
nous ouvre, remplit et agrandit le coeur.

A luz resucitada
[*La lumière ressuscitée*], (1984)

a flor rara e marabillosa da amizade
nos abre, enche e agranda o corazón.

Mais aussi, le moi lyrique résiste l'existence avec l'ironie du vers comme cachette
et avec l'humour sarcastique comme barrière défensive devant le regard d'un monde
qu'il n'aimait pas.

Ode à la guerre

La guerre est le salut de l'Humanité,
elle fait avancer la Science, développe
le peuple, crée des industries importantes
et puissantes, fait que l'Économie soit florissante
d'une manière presque miraculeuse,
elle assure la paix, elle est constructive, elle sert
d'inspiration aux chants épiques,
elle fabrique des héros immortels et légendaires.
Dans la guerre n'importe qui peut démontrer
sa valeur et son valoir, gagner des avancements,
obtenir des décorations très appréciées,
brillantes et très honorables. En temps
de guerre tout est un progrès, joie
et plus d'abondance. Des missiles, des tanks,
des fusils, des pistolets, des mitraillettes,
des escadres, des canons aériens et antiaériens,
des bombes atomiques, à main et au napalm
dressent une douce musique et harmonieuse
que les gens écoutent satisfaits
et absorbés. Tous marchent vers la mort
très heureux, les blessés ont dans les lèvres
la fleur d'un sourire. On ne verse pas
de sang, aïe, cela non! Les champs
bombardés et incendiés
ressemblent à des jardins et aux bûchers
magiques de la Saint Juan.
Les hommes oublient de haïr
et apprennent à vraiment s'aimer.

Odes nun tempo de paz e alegría
[*Odes dans un temps de paix et de joie*] (1972)

Oda á guerra

A guerra é a salvación da Humanidade,
fai avanzar a Ciencia, desenrola
ao pobo, crea industrias importantes
e potentes, fai florecer a Economía
dun xeito case milagroso, asegura
a paz, é constructiva, sirve
de inspiración aos cantos épicos,
fabrica heroes inmortais e lexendarios.
Na guerra un pode demostrar o seu
valor e o seu valer, gañar ascensos,
acadar condecoracións moi prezadas,
brillantes e honrosísimas. En tempo
de guerra todo é progreso, ledicia
e máis fartura. Mísiles, tanques,
fusiles, pistolas, metralletas,
escuadras, canóns aéreos e antiaéreos,
bombas atómicas, de mao e de napalm
erguen unha música doce e harmoniosa
que a xente escoita compracida
e enlevada. Todos van á morte
moi felices, os feridos teñen nos beizos
a flor dunha sorriso. Non se derrama
sangue, ¡ai, eso non! Os campos
bombardeados e incendiados
seméllanse aos xardíns e ás máxicas
fogueiras do San Xohan.
Os homes esquécense de odiar
e aprenden a amarse de verdade.

Mais en plus d'avoir écrit plus de quarante livres de poèmes, Manuel Marie a donné pour l'histoire de la littérature galicienne un corpus narratif, dramatique et journalistique généreux et riche, plusieurs fois caché dans des pseudonymes et des surnoms qui répondent aux options littéraires ou, dans d'autres occasions, comme refuge protecteur devant la censure et la répression franquiste à laquelle il n'a pas été épargné. Son oeuvre a été méritante de prestige et reconnue à l'intérieur et plus loin de nos frontières; elle a été traduite en langue espagnole, catalane, basque, bretonne, anglaise, française et hongroise, entre autres; ce fait lui attribue un profil d'écrivain galicien universel, capable d'intéresser à tous les gens sans perdre sa propre identité ni renoncer à la langue galicienne comme aliment de sa production littéraire, parce que, dans des mots de notre poète national "défendre à outrance notre identité ne doit signifier être contre personne".

L'oeuvre littéraire et l'exemple personnel de Manuel Maria reste omniprésent dans toute la géographie galicienne à travers des centaines de conférences données, de sa forte implication avec la formation pédagogique galicienne et en langue galicienne et de la dynamisation et l'appui constant dans la constitution de différentes plates-formes culturelles que le nationalisme galicien a créé au long du XXe siècle; il a vécu toujours, avec la générosité, avec les plus jeunes générations comme un compagnon et un maître.

Pour toujours et à tout jamais Manuel Maria est vigueur pure dans la voix du peuple et dans son oeuvre littéraire.

Je connais ce que vaut un vers	Sei o que vale un verso
Je sais bien que tous les vers du monde ne valent pas ce qu'un homme vaut, ce qui vaut le cri de douleur d'une mère, le baiser passionné des amants ou le tendre parfum d'une fleur. Je sais que les vers n'ont pas de valeur mais je continue à écrire sans arrêt. Je continue à écrire avec colère, enthousiasme et passion au cas où j'obtiens quelque chose de la poésie -une petite feuille seulement que remue le vent- entre le boucan de mes pauvres mots qui ont perdu le nord. Un vers ne vaut jamais ce que vaut la trille d'un oiseau, il n'a pas la force d'un fleuve ou le pouvoir épouvantable d'une balle.	Sei que todos os versos do mundo non valen o que vale un home, o que vale o berro dorido dunha nai, o bico apaixonado dos amantes ou o tenro recendo dunha flor. Sei que os versos non valen pero sigo escribindo sen parar. Sigo escribindo con carraxe, entusiasmo e paixón por se acado algo de poesía -unha folliña só que move o vento- entre a faramalla das miñas pobres verbas desnortadas. Un verso nunca vale o que vale o chíio dun paxaro, nin ten a forza dun río ou o poder arrepiante dunha bala.

Mais je suis fidèle, enchaîné
à la musique tendre des mots.

Remol
[Braises] (1970)

Pero eu sigo fidel, encadeado
á música amorosa das palavras.

MANUEL MARÍA
Mercedes Queixas Zas

**Un'iniziativa della Asociación de Escritores en Lingua Galega
con la sponsorizzazione della S. A. de Xestión do Plan Xacobeo**

Traduzione in italiano di Eva Moreda

asociación de
escritores
en lingua galega
www.aelg.org

XACOBEO 2010
Galicia

Carné de identidade¹

Eu son Manuel María.
Nacín no 29, o 6 de Outono,
en Outeiro de Rei da Terra Chá.
Son dunha caste rexa de labregos
fieles á súa terra e ao seu Deus.

Agora son un namorado.

Eu son Manuel María,
cantor da Terra Chá que algunhos din.
Cantor da terra chá que leva un
clavada nas entrañas, penso eu.

Eu son Manuel María,
labrego con algo de poeta.
Por eso gardo as albas
no fondo dos meus ollos
e ando de vagar o meu camiño,
e pídolles ás cousas a súa tenrura
e aos homes pídolles verdade.

Non teño máis tarefa:
Son unha humilde folla que salaia
na noite escura movida polo vento.
Eu son Manuel María,
un son tan só, lonxano e feble.

Documentos persoais, 1958

Attraverso la parola poetica in verso libero si ci presenta Manuel María Fernández Teixeira nell'ultimo libro di poesia che editò nel fertile decennio degli anni 50 del ventesimo secolo, in una traiettoria letteraria che cresce e si consolida dopo il

¹ Carta d'identità

Io sono Manuel María. / Sono nato nel 1929, il 6 Ottobre, / a Outeiro de Rei, nella Terra Chá. / Vengo da una solida stirpe di contadini, fedeli alla loro terra e il loro Dio. // Adesso sono un innamorato. // Io sono Manuel María, / cantore della Terra Chá che alcuni dicono. / Cantore della Terra Chá che si porta / inchiodata nel cuore, penso io. // Io sono Manuel María, / contadino con qualcosa di poeta. / Per questo porto le albe / in fondo ai miei occhi, / e percorro dolcemente la mia strada / e alle cose chiedo la loro tenerezza / e alle persone chiedo verità. // Non ho altro impegno: / Sono una piccola foglia che singhiozza / nella notte scura mossa dal vento. / Io sono Manuel María, / un suono così solo, allontanato e debole.

[Documenti personali], 1958

suo debutto poetico in 1950, con la pubblicazione di *Muiñeiro de brétemas* [Mugnaio di nebbie], il primo libro di poesia monolingue pubblicato nel Dopoguerra galiziano, scritto da un giovinetto senza nessun vincolo letterario con la splendida fase culturale dell'Anteguerra.

Ma questo "*Carné de identidade*" colloca il nostro poeta in uno spazio ed un tempo.

Lo spazio è Outeiro de Rei, nella Terra Chá, una contea interiore al Nord della provincia di Lugo il cui paesaggio unisce colline incoronate da resti di villaggi celti (castros, come quello di Viladonga) con lacune come quella di Cospeito, che si addormentano in fertili terreni piani.

Il tempo, il 6 ottobre 1929. Si può dire che la sua (bio)bibliografia si sviluppa in parallelo alle evoluzioni di una parte importante del ventesimo secolo, caratterizzato da due fasi molto diverse: la Guerra Civile e il Dopoguerra, a cui segue una lunga dittatura militare, e la fase della restaurazione delle libertà dopo il 1976, fino alla sua morte in ottobre 2004.

Io amo la Terra Chá, sempre cosí mia.
Io amo la Terra Chá cosí com'è:
la sua essenza corre nel mio sangue,
la sua luce illumina il mio cuore!

Eu amo a Terra Chá, sempre tan miña.
Eu amo a Terra Chá tal como é:
ja súa seiva corre no seu sangue
e alúmame, a súa luz, o corazón!

Terra Chá, 1954

"*L'infanzia è la mia patria / vera. / Il mio paradiso perso*", ci ricorda Manuel María in *Mar Maior* [Mare maggiore] (1963) in un tempo in cui la Monarchia è sostituita dalla Seconda Repubblica, si tengono elezioni al Parlamento spagnolo, il nazionalismo si organizza attorno il Partido Galeguista, che si assicura la rappresentazione nel Parlamento spagnolo con Castelao e Otero Pedrayo come deputati della Galizia, è autorizzato l'Estatuto de Autonomía de Galiza e, in 1936, comincia la Guerra Civile, che non finirà ufficialmente fino a 1939, anche se le sue miserie e desolazioni continueranno in un duro Dopoguerra di persecuzioni, morte e rappresaglie.

In questi primi anni a Outeiro de Rei, la vita si sviluppa nella tranquillità dei giochi d'infanzia con i suoi fratelli e sorelle, nell'apprendimento con Manuel de Paderna, uno straordinario narratore orale che "*sforzato e didattico, ci diceva un verso e a noi toccava completare la strofa*".

Tu sai, Outeiro, che io sono Hortas
e mi riconosci come tuo, anche se
non mi ami e mi tratti come alieno.
La mia stirpe ha i suoi antenati
nel tuo suolo e modellata fu
con la tua terra, nera e generosa.
Vengo dalla pietra con cui i nonni
costruirono la casa in cui sono nato.
Mi proclamo fratello dei castagni,

Ti sabes, Outeiro, que eu son Hortas
e recoñécesme por teu, aínda que
non me ames e me trates como alleo.
A miña caste ten os seus ancestros
no teu chao e torneada foi
coa terra túa, moura e xenerosa.
Feito son da laxa coa que os avós
ergueron a casa en que nacín.
Proclámome irmao dos castiñeiros,

delle ginestre, le camelie,
le betulle, tassi e querce,
perché li illuminò la stessa luce grigia,
ci lavarono le stesse piogge
e lo stesso vento ci conferì
il supremo dono della vita e la parola.

Ritual para unha tribo capital de concello
[Rituale per una tribù comune capitale]
(1986)

das xestas, dos toxos, dos camelios,
das abidueiras, teixos e carballos,
pois alumounos a mesma luz grisenta,
iguales choivas nos luíron
e un idéntico vento conferiunos
o alto don da vida e o da palabra.

Ancora in età giovane, in un ambiente più accademico, Manuel María scopre la letteratura galiziana grazie al magistero privilegiato del suo maestro di Rábade che, ancora in 1940, ignorando il severo vieto della dettatura al rispetto della divulgazione nell'educazione della lingua galiziana e gli elementi rappresentativi della relativa identità, ogni sabato pomeriggio leggeva ai suoi allievi le opere dei classici galiziani. La scoperta continuava a casa, tra i libri del padre, in cui Manuel María lesse *Cantares gallegos*, di Rosalía de Castro, e diversi pezzi teatrali di Carré Alvarellós.

A Rosalía

Cosa fai lì, nella notte eterna, tra le stelle
con la tua nera ombra accesa nel buio...?
E quella voce di campana, senza suono e senza batocchio,
urlando al vento, tra la vita e la morte,
chiama quelli che emigrano, quelli che piangono,
quelli che non hanno riposo né casa...?
Cosa guardano i tuoi occhi pieni di tristezza,
bruciati dalle lacrime, dal dolore...?
Dolce Rosalía, amica mia, camelia senza foglie,
con voce di terra e purezza d'angelo,
piangendo la tua morte, marciando nell'ombra,
dove la tua canzone non poté essere allegro fischio (...)

Mar Maior [Mare Maiore] (1963)

A Rosalía

¿Que fas aí, en noite eterna, entre as estrelas
coa túa negra sombra acesa en tebra...?
E esa voz de campana, sen son e sen badal,
aboando no vento, entre a vida e a morte:
¿chamará aos que emigran, aos que choran,
aos que están sen lecer e sen fogar...?
¿Que ollan os teus ollos cheos de tristeza,
queimados polas bágoas, ardidos pola dor...?
Doce Rosalía, miña amiga, camelia desfollada,
con voz de terra e pureza de anxo,
a chorar a túa morte, camiñando na sombra
onde a túa canción non puido ser ledo asubío (...)

In 1942, Manuel María continua i suoi studi nel Liceo di Lugo, ma la morte del suo padre sembra ingombrare il suo futuro come studente, dato che le risorse economiche della famiglia si riducevano e la madre, sola e a carico di quattro figli e molto legata alla sua terra, voleva che il primo figlio tornasse per aiutare nei lavori di casa e abbandonasse la vita accademica di Lugo. Comunque, Manuel María continua la sua formazione con il suo zio, il prete Don Xosé. Così continua anche la sua relazione con la letteratura, perché il suo zio, uomo molto coltivated, vantava una straordinaria biblioteca dove il nostro poeta nazionale scoprì la filosofia, la teologia e la letteratura nelle diverse lingue.

Dopo le letture isolate ed individuali, il nostro scrittore passa alle riunioni letterarie nei caffè, autentici forum di dibattito e riflessione negli anni 50. Per Manuel María, le riunioni al caffè Méndez di Lugo e poi all'Español di Santiago sono il vincolo con la realtà letteraria, ma anche sociale e politica, del suo tempo. La prima, *“una riunione vivace a cui si sommarono dei giovani che avevano inquietudini intellettuali e politiche e credevano che, un giorno, la Spagna sarebbe come i Paesi europei”*, vantava come partecipanti Otero Pedrayo, Luís Pimentel, Celestino Fernández de la Vega, Novoneyra, Ánxel Xohán, Cunqueiro, Aquilino Iglesia Alvariño, Luz Pozo e Ramón Piñeiro, e ci si parlava di libri, cinema o calcio, ma, allo stesso tempo, fungeva da via di comunicazione con la Galizia dell'esilio. Conversazioni ed incontri che collocano Manuel María nella via dell'identificazione piena con la Galizia concepita come nazione, con una lingua e cultura proprie e una storia sfruttata e alienata.

Galizia autunnale della decadenza,
rogo di fiamma moribonda,
strano ricordo confuso,
mare infinito di pazienza.

Galizia vecchia, povera eredità,
patria oppressa ed offesa,
terribile peccato, sommessa
a secoli di dolore ed impotenza.

Pianta, nel fondo, del buon seme,
fa valere il tuo diritto di vivere
ed alza la tua voce iratamente.

Guarda con fermezza il tuo futuro.
Grida per la luce e la gente
e comincia, senz'altro, a combattere!

Poemas ao Outono [Poemi all'autunno]
(1977)

Galiza outonal da decadencia,
fogueira de chama amortecida,
estraña lembranza desvaída,
mar ilimitado de paciencia.

Galiza vella, pobre herencia,
patria asoballada e ofendida,
mágoa arrepiante, sometida
a séculos de dor e impotencia.

Chanta, no fondo, boa semente,
impón o dereito de vivir
e ergue a túa voz iradamente.

Olla con firmeza o teu porvir.
¡Berra pola luz e pola xente
e comeza, sen máis, a combater!

Il discorso esistenzialista dei primi libri, appartenenti alla corrente poetica chiamata *Escola da Tebra*, e quello che fa di Galizia protagonista e musa ispiratrice, si distese per rifarsi in un'ampia varietà di discorsi poetici caratterizzati dalla ricostruzione dei diversi episodi della nostra storia, dalla ricreazione dei nostri miti, dalla critica contro le ingiustizie sociali commesse in nome del potere: la sottrazione della terra ai contadini, la polluzione del mare, le misere condizioni lavorative degli operai, la scarsità economica e il successivo impoverimento a cui il Paese è sottoposto dallo stato centralista che causa l'emigrazione della sua gente. Motivi letterari che nascono da un "io" poetico che celebra nella parola fatta poesia la convergenza e l'impegno politico personale attivo con le idee nazionaliste che conserverà tutta la sua vita e che lo trasformerà in uno scrittore acclamato dal popolo e la cui opera sarà velocemente accettata ed interiorizzata spontaneamente attraverso

la sua versione musicale, in modo simile all'opera di Rosalía de Castro o Curros Enríquez un secolo prima.

Pianto di un emigrante

Il mio cuore non è qui: è in una terra
così lontana che quasi me ne sono dimenticato. Mi ricordo
ogni giorno del mio Paese, la terra del mio spirito,
la patria del mio sconforto e del mio amore,
la nazione della mia amarezza,
la culla di tutto quanto fu per me sogno e brama.
Devo ricordare per non morire.
Qui tutto mi è alieno: parole,
gesti che non sono per me,
paesaggi che non furono fatti per i miei occhi,
vie per cui non oso camminare. (...)

Remol [Brace] (1970)

Laio dun emigrante

O meu corazón non está aquí: está nunha terra
tan lonxana que case se me esquece. Lembro
acotío o meu país, a terra do meu espírito,
a patria do meu desacougo e do meu amor,
a nación da miña coita,
o berce de canto foi para min soño e arela.
Teño necesidade de lembrar para non morrer.
Aquí todo me é alleo: palabras,
xestos que non son para min,
paisaxes que non foron feitas para os meus ollos,
camiños polos que non me atrevo a camiñar. (...)

E, malgrado tutto, oppure soprattutto, la sopravvivenza lotta dalla difesa della poesia: *“Non posso immaginare la mia vita senza la poesia”*.

Oda alla Poesia

Ti amo da quando aprii gli occhi
alla luce vergine e nuda della mattina.
Hai riempito la mia vita con il tuo
splendore di bellezza non usata.
Anche se non ti aveva vista prima,
provai la tua presenza, totale
ed immacolata, nel mio debole,
vecchio e ferito cuore.
Tu sei dappertutto. Tu sei tutto.
Per te non ci sono frontiere
né ringhiere. Vanno contro
te tutti quelli che vogliono
rinchiuderti, incasellarti, limitarti.
Tu foggi sempre. E sei sempre
nuda, perfetta ed ineffabile.
Scusa la mia povertà
e fammi, o Poesia!, degno
dei tuoi sacri doni.

*As lúcidas lúas do Outono [Le lucide lune
dell'autunno] (1988)*

Ode á Poesía

Ameite dende que abrín os ollos
á luz virxe e núa da mañá.
Enchiche a miña vida co teu
resplandor de beleza non usada.
Aínda que non te ollara nunca
sentín a túa presenza, total
e immaculada, no meu feble,
vello e ferido corazón.
Ti estás en todo. Es todo.
Para ti non hai fronteiras
nin cancelas. Atentan contra
ti todos aqueles que queren
coutarte, encasillarte, limitarte.
Sempre foxes. E apareces sempre
despida, perfecta e inefábel.
Perdoa a miña pobreza
e faime, ¡ouh Poesía!, digno e
merecente dos teus sagrados dons.

Dalla rivelazione più profondamente umana, intima e solidaria vissuta con la sua compagna da 1956, Saleta Goi.

Conosco un Paese...

Conosco un Paese che esiste e non esiste:
è una patria terrena ed umana
che invecchia con me ogni giorno.
Ho nella memoria il suo odore
di terra umida, rose ed alloro.
Abito nelle sue città esemplari
fatte di amore, dolore e pietra
con alberi e strade silenziose
che finiscono in intime piazze
con nome di stella o di rondine.
Nei miei occhi porto i suoi paesaggi,
la magica geometria delle sue case,
il suo chiaro cielo, azzurro-grigio,
solcato da piccole nuvole che camminano,
da nebbie diffuse come brame
e stelle che bruciano come brace.
Nelle mie orecchie porto il suono sottile
del vento che canta nelle sue querce,
il bisbiglio musicale dei suoi fiumi,
il grido scuro e forte dei suoi mare
ed i versi che dicono gli alberi.
Questa patria esiste. Io abito qui.
Non ha odi, rancori né gelosie.
Non ho saputo mai, né so, il suo nome.
Ma quando voglio nominare questo Paese
le mie labbra si riempiono di luce
e, proprio dal mio cuore, dico: SALETA.

*O camiño é unha nostalxia [La via è una
nostalgia] (1985)*

Sei dun país...

Sei dun país que existe e non existe:
é unha patria terreal e humana
que envellece comigo día a día.
Teño na lembranza o seu recendo
a terra húmida, rosas e loureiro.
Habito as súas cidades exemplares
feitas de amor, dor e pedra gra
con árbores e rúas silandeiras
que van desembocar a prazas íntimas
de nomes de estrela ou andoriña.
Nos meus ollos levo as súas paisaxes,
a máxica xeometría das súas casas,
o seu ceo limpo, azul-grisento,
sucado de leves nubes camiñantes,
de brétemas vagas como anceios
e luceiros que queiman como brasas.
Nos meus ouvidos gardo o son sutil
do vento cantando nos carballos,
o musical murmurio dos seus ríos,
o berro escuro e forte dos seus mares
e os versos que din as arboredas.
Esta patria existe. Eu vivo nela.
Non ten odios, rancores nin envexas.
Nunca souben, nin sei, o nome seu.
Mais cando desexo nomear a este país
os meus beizos énchense de luz
e, dende o fondo do ser, digo: SALETA.

Dalla fede nel futuro delle parole che nominarono e nominano il nostro mondo.

La parola è l'unica chiave che apre
la nostra intimità e colloca, sotto la luce
del sole e della luna,
la chiusa solitudine.
La parola nomina e crea le cose,
ordina il mondo

A palabra é a única chave que abre
a nosa intimidade e pon, á luz
do sol e do luar,
a choída soedade máis escura.
A palabra nomea e crea as cousas,
pon orde no mundo

ed armonizza tutta la creazione.
Quando prostituiamo la parola,
invochiamo il demoniaco.
E, se lasciamo morire una parola,
l'universo intero
piange di solitudine ed abbandono

*As lúcidas lúas do Outono [Le lucide lune
dell'autunno] (1988)*

e harmoniza toda a creación.
Cando prostituímos a palabra
estamos invocando ao demoníaco.
E se deixamos morrer unha palabra
o universo enteiro
dóese de orfandade e desamparo.

E dalla firme difesa del supremo valore dell'amicizia.

De amicitia

Siamo sempre in noi contro gli altri,
contro tutti gli uomini,
contro tutti i venti,
contro tutti i lupi,
contro tutte le tecniche che convertono
l'essere umano in massa uniforme.
Sembriamo poveri, umili,
indifesi semi d'inverno
che può raggrinzare e uccidere qualunque piccola brina.
Siamo soltanto negli altri quando
il fiore strano e meraviglioso dell'amicizia
ci apre, riempie e fa grande il cuore.

A luz resucitada [La luce risuscitata], (1984)

De amicitia

Estamos sempre en nós contra os demais,
contra todos os homes,
contra todos os ventos,
contra todos os lobos,
contra todas as técnicas que fan
do ser humano masa uniforme.
Semellamos pobres, humildes,
indefensas sementes de invernía
que calquera xeadíña murcha e mata.
Unicamente somos nos demais cando
a flor rara e marabillosa da amizade
nos abre, enche e agranda o corazón.

Ma l'io poetico resiste anche l'esistenza nell'ironia del verso come nascondiglio e nell'umore sarcastico come barriera di difesa di fronte allo sguardo di un mondo che non piace.

Oda alla guerra

La guerra è la salvezza dell'Umanità,
fa progredire la scienza, sviluppa
il popolo, crea importanti e potenti
industrie, fa prosperare l'Economia
in modo quasi miracoloso, assicura
la pace, è costruttiva, funge
da ispirazione ai canti epici,
crea degli eroi immortali e leggendari.
In guerra può uno dimostrare il suo
valore e il suo merito, essere promosso,
ottenere pregiate condecorazioni,
brillanti e onorevolissime. In tempo
di guerra tutto è progresso, gioia
e abbondanza. I missili, i carri armati,
i fucili, le pistole, le mitragliatrici,
le squadre, i cannoni d'artiglieria e antiaerei,
le bombe atomiche, manuali e di napalm
fanno una musica dolce ed armoniosa
che il popolo ascolta contento
ed infiammato. Tutti vanno a la morte
molto felici, i feriti hanno nelle labbra
il fiore di un sorriso. Non scorre
il sangue, non! I campi
bombardati ed in fiamme
si assomigliano ai giardini e i magici
roghi di San Giovanni.
Gli uomini dimenticano l'odio
ed imparano ad amarsi veramente.

*Odes nun tempo de paz e alegría [Ode
in un tempo di pace e gioia] (1972)*

Oda á guerra

A guerra é a salvación da Humanidade,
fai avanzar a Ciencia, desenrola
ao pobo, crea industrias importantes
e potentes, fai florecer a Economía
dun xeito case milagroso, asegura
a paz, é constructiva, serve
de inspiración aos cantos épicos,
fabrica heroes inmortais e lexendarios.
Na guerra un pode demostrar o seu
valor e o seu valer, gañar ascensos,
acadar condecoracións moi prezadas,
brillantes e honrosísimas. En tempo
de guerra todo é progreso, ledicia
e máis fartura. Mísiles, tanques,
fusiles, pistolas, metralletas,
escuadras, canóns aéreos e antiaéreos,
bombas atómicas, de mao e de napalm
erguen unha música doce e harmoniosa
que a xente escoita compracida
e enlevada. Todos van á morte
moi felices, os feridos teñen nos beizos
a flor dunha sorrisa. Non se derrama
sangue, ¡ai, eso non! Os campos
bombardeados e incendiados
seméllanse aos xardíns e ás máxicas
fogueiras do San Xohan.
Os homes esquecense de odiar
e aprenden a amarse de verdade.

In più a una quarantina di libri di poemi, Manuel María diede alla storia della letteratura galiziana un corpus narrativo, drammatico e giornalistico generoso e ricco, a volte sotto pseudonimi e soprannomi che talvolta rappresentano opzioni letterarie e talvolta sono un rifugio di fronte alla censura e la repressione del Franquismo, che a Manuel María non fu sconosciuta.

La sua opera è stata prestigiosa e riconosciuta nella Galizia e altrove, e è stata tradotta in spagnolo, catalano, basco, bretone, inglese, francese, ungherese e altre lingue, il cui gli conferisce un profilo di scrittore galiziano universale, capace di interessare tutti i tipi di pubblico senza perdere la sua identità caratteristica né rinunciare alla lingua galiziana come base della sua produzione letteraria, perché,

come disse il nostro poeta nazionale, *“difendere il nostro patrimonio non deve significare essere contro gli altri”*.

L'opera letteraria e l'esempio personale di Manuel María restano onnipresenti in ogni loco della geografia galiziana attraverso centinaia di conferenze, del suo forte coinvolgimento con la formazione pedagogica galiziana e in lingua galiziana e della dinamizzazione e costante supporto alla formazione di diverse piattaforme culturali che il nazionalismo galiziano creò nel corso del ventesimo secolo, condividendo sempre la sua generosità con le generazioni più giovani come compagno e maestro.

Per sempre, Manuel María resta vigente nella voce del popolo e nella sua opera letteraria.

So quello che vale un verso

So che tutti i versi del mondo
non valgono quello che vale un uomo,
quello che vale
il grido addolorato di una madre,
il bacio appassionato di due amanti
o il tenero odore di un fiore.
So che i versi non valgono
ma io scrivo comunque.
Scrivo con ira,
entusiasmo e passione
per trovare qualcosa di poesia
-soltanto una foglietta mossa dal vento-
tra la confusione delle mie
povere parole perdute.
Un verso non vale mai
quello che vale il canto di un uccello,
né la forza di un fiume,
né il terribile potere di una palla.
Ma io rimango fedele, incatenato
alla musica amorosa delle parole.

Remol [Brace] (1970)

Sei o que vale un verso

Sei que todos os versos do mundo
non valen o que vale un home,
o que vale
o berro dorido dunha nai,
o bico apaixonado dos amantes
ou o tenro recendo dunha flor.
Sei que os versos non valen
pero sigo escribindo sen parar.
Sigo escribindo con carraxe,
entusiasmo e paixón
por se acado algo de poesía
-unha folliña só que move o vento-
entre a faramalla das miñas
pobres verbas desnortadas.
Un verso nunca vale
o que vale o chíó dun paxaro,
nin ten a forza dun río
ou o poder arrepiante dunha bala.
Pero eu sigo fidel, encadeado
á música amorosa das palabras.